

GİRİŞ

Gelişmekte olan ülkelerin, kentleşme sürecinde önde gelen problemlerinden birisi de düzensiz kentleşmedir. Özellikle kırsal bölgelerden büyük şehirlere doğru yaşanan nüfus hareketi yalnızca şehirlerde sosyal ve ekonomik problemlere yol açmakla kalmamış, aynı zamanda şehrin fiziki görünümünü de bozmuştur.

Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra artan hızlı sanayileşmeyle birlikte ülkemizin büyük kentlerinde sayıları hızla artan gecekondu, günümüzde kentleşme hareketlerinin hız kazandığı ilçelerde dahi karşımıza çıkan bir sorun olmuştur. Şehirlerdeki yoğun nüfus artışı çoğu zaman ekonomik kalkınmada bir itici güç olarak görülmüştür. Ancak kısa sürede şehirlerde biriken bu nüfus istihdam, altyapı ve özellikle de konut açığı gibi önemli sorunları beraberinde getirmiştir. Kırsal bölgelerden gelen gelir seviyesi düşük aileler kentlerde gecekondu semtlerinde yerleşmeyi tercih etmektedirler. Bu şekilde gecekondu bölgelerinde yaşayan nüfus, göçle birlikte hızla artarken gecekondu alanları da şehirlerin kenarlarında hızla büyümektedir. Kentleşmenin hız kazandığı 1950'li yıllardan günümüze gelindiğinde kentlerin ve kentlerde yaşayan nüfusun hızlı artışı sayısal olarak da karşımıza çıkmaktadır. Kentlere göç ve sanayileşmenin önünde giden şehirleşme olgusu, aynı zamanda günümüzde sorunlu şehir sayısını da hızla artırmıştır.

Bugün Eskişehir kenti de bir sanayi kenti olması sebebiyle kırsal bölgelerden yoğun göç alan kentlerimizden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla Eskişehir kentinde de gecekondu mahallelerini görmekteyiz. Çalışma sahası olan Yıldıztepe mahallesi de gecekondu mahallesi özelliğini taşımaktadır.

Mahallenin oluşumu, bugün mahalle sınırları içinde yer alan Yıldıztepe askeri lojmanları olarak tanımlanan binaların 1975-76 yıllarındaki inşaatıyla oluşmaya başlamıştır. Bu sebeple Yıldıztepe mahallesi Eskişehir'deki diğer gecekondu mahallelerinden bu yönüyle farklılık taşımaktadır. Yıldıztepe askeri lojmanları mahallenin demografik, sosyal ve ekonomik özellikleri açısından diğer mahallelere göre az da olsa bir takım farklı özellikler taşımasında etkili olmuştur. Bu bakımdan araştırmamızın sonuçları bir çok yönüyle gecekondu mahallelerindeki genel

duruma paralel özellikler göstermekle birlikte bazı yönleriyle kendine has özellikler taşımaktadır.

Mahallenin kuruluşu ve gelişimi sırasında başlangıçta mahalle sınırları içinde bulunan Gültepe mahallesi, Göztepe mahallesi ve Büyükdere mahallesi bugün Yıldıztepe mahallesine komşu birer mahalle şeklini almıştır. Mahalledeki gecekondulu konutların sayısındaki artış özellikle 1970-1975 yılları arasında gerçekleşmiştir.

Ülkemizin son yarım yüzyıldan bu yana sosyal bir değişim geçirdiği somut bir gerçektir. Bir toplumdaki sosyal ve kültürel değişim yeterli derecede derin ve yaygın olabiliyorsa, o toplumun dünya görüşünde, tutum ve davranışlarında hayat tarzında da önemli değişimler meydana gelebilir. Nitekim ülkemizdeki gecekondulu nüfusunda sosyal, kültürel ve ekonomik özelliklerin de geçen bu sürede önemli değişimler geçirdiği bir gerçektir. Bu değişimler büyük ölçüde pozitif yönde olsa da şehirlerdeki gecekondulu bölgelerinin sorunları önemli ölçüde varlığını hala korumaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türkiye'deki gecekondu bölgelerinde günümüze kadar yapılmış belli başlı araştırmaların ışığı altında Eskişehir ili Merkez ilçe Odunpazarı Belediyesi'ne bağlı Yıldıztepe mahallesinin, ilin kentsel gelişim süreci içerisinde gösterdiği gelişimi ve değişimi ortaya koymak, özellikle mahallenin bir gecekondu mahallesi özelliği taşıması sebebiyle gecekonduların mahallede kuruluş nedenlerini, zaman içerisinde gösterdiği yayılımı ve bu çerçevede mahallenin kent ile entegrasyonunun nasıl ve ne ölçüde gerçekleştiğini coğrafi bir bakış açısı ile ortaya koymaktır. Ayrıca Yıldıztepe mahallesindeki yerleşim alanlarının mekansal özelliklerinin incelenmesi ve bunun yanında kentsel gelişim içerisinde mahallenin geçirdiği evreler ortaya konmaya çalışılmıştır. Tüm bunların yanında gecekondu insanının kırsal bölge ile şehir arasındaki konumu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca mahalledeki gecekonduların yaratmış olduğu temel sorunlar ve bu sorunların giderilmesinde yada hafifletilmesinde yapılabilecek çözüm önerileri anlatılmaya çalışılmıştır.

Kapsam

Çalışma kapsamında Eskişehir ili Merkez ilçeye bağlı Yıldıztepe mahallesinin gelişimi incelenmiştir. Yıldıztepe mahallesine kırsal bölgelerden göçün sebepleri, kırsal bölgelerin iticiliğine karşılık şehrin çekiciliği ve bu arada ortaya çıkan gecekondu problemi ele alınmıştır. Çalışmada Yıldıztepe gecekondu mahallesinin problemleri gecekonduların ailelerinin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı incelenmiştir. Araştırmanın bir saha araştırması olması gecekonduların bölgesini ve ailesini yakından tanımamıza imkan sağlamıştır. Bu noktada mahallede uygulanan anketler mahalledeki gecekonduların sakinleri hakkında güvenilir verilere ulaşmamıza yardımcı olmuştur. Çalışmada Eskişehir'in ve Yıldıztepe mahallesinin kuruluşundan bugüne kadar geçen zaman içinde gösterdiği değişim ve gelişim ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca bir gecekondu mahallesi özelliği gösteren Yıldıztepe mahallesi

sakinlerinin sosyo-ekonomik yapıları ve sorunları ortaya konmaya çalışılmıştır. Çözüm aşamasında ise sağlıklı bir mahalle yapısına kavuşabilmesi için yapılması gerekenlerin neler olduğu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Önem

Beşeri coğrafya alanında hazırlanmış olan bu tez, bir mikro alan incelenmesidir. Bu çalışmanın, daha geniş alanda yapılmış çalışmalarda gözden kaçan bazı ayrıntıların ortaya çıkarılmasında etkili olacağı düşünülmektedir.

Eskişehir kent bütünü ile ilgili çok çeşitli alanlarda çalışmalar olmakla birlikte, bu araştırmada kenti oluşturan mahallelerden birisi olan Yıldıztepe mahallesi ile ilgili olarak mikro ölçekte bir çalışma ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu inceleme sadece bir mahalleye ait incelemedir. Bu tür bir çalışmanın kenti meydana getiren diğer mahalleler için de yapılması kent bilimciler, şehir planlamacıları ve yerel yönetimler için önemli bir veri kaynağı olacaktır.

Ayrıca bu çalışma, Yıldıztepe mahallesindeki gecekondu problemini bugünkü ve gelecekteki durumunun anlaşılmasında ve alınabilecek tedbirler konusunda yardımcı olacağı tahmin edilmektedir. Bu araştırma aynı zamanda coğrafi bir bakış açısı ile hazırlandığı için insan-çevre ilişkisini daha küçük bir merkez içerisinde incelemeyi hedeflemiştir. Bu sebeple bu tür araştırmalar yerel yönetimler açısından önemli bir kaynak oluşturabilir.

Veri ve Yöntem

Eskişehir kentinde Yıldıztepe mahallesinin gelişimi hakkında herhangi bir çalışmaya rastlanılmamış ancak çeşitli lokasyonlarda yapılan benzer çalışmalardan yararlanılmıştır.

ERTİN (1994), Eskişehir kent merkezinin mekansal evrimini ve kentin tarihsel süreç içerisinde değişen koşullara uyum sağlamasını mümkün kılan insan, mekan, zaman ilişkisini ele alarak kentteki yerleşmenin tarihsel sürecini incelemiştir. Ayrıca kentin yerleşme sahasının gelişmesine etki eden faktörler tarihsel gelişim aşamasına göre ortaya koymuştur.

IŞIK (2000), İzmir-Bornova Mevlana mahallesinde 1980'lerden itibaren büyük kentlerin en büyük sorunlarından biri olan kaçak kentleşme ve gecekondulaşma olgusunu pek çok boyutuyla ele almıştır. Ayrıca çalışmada Türkiye, İzmir ve Bornova'da kentleşme hareketlerinin temel özelliklerine değinilmiş, gecekonduların niteliksel değişimi ve kaçak yapılaşma olgusu, mahallenin gelişme süreci ve sosyo-ekonomik yapısı dikkate alınarak ortaya koymaya çalışmıştır.

AKGÜR (1997), Türkiye'de dönemler itibarıyla gecekondulaşma süreçlerini ele alarak; kırsal kesimden kente yaşanan göç ve bu göçün nedenlerini ortaya koymuş, hızlı ve sağlıklı kentleşme, gecekondulaşma ve kentlileşememe, bir başka deyişle iki kültür arasında bocalama biçiminde ortaya çıkan sorunları irdeleyerek çözüm önerilerine yer vermiştir.

Araştırmada konular beşeri coğrafyanın nedensellik, ilgi ve dağılım prensipleri ile açıklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca gözlem, anket, mülakat ve kartografik yöntemler de kullanılmıştır.

Çalışma sahasında Yıldıztepe mahallesinde tespit edilen 18 yaşından büyük ve her haneden yalnızca 1 kişiye uygulanmak koşuluyla 30 adet sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Anket soruları tespit edilirken gecekondulaşmayla ilgili daha önce yapılmış olan çalışmalardan yararlanılmıştır.

Anket mahalle sınırları içerisinde yer alan tüm sokaklara homojen olacak şekilde uygulanmaya çalışılmıştır. Anket uygulaması yapılan kişiler çalışma hakkında bilgilendirilerek bu uygulamadan kaynaklanan herhangi bir problemin olmayacağı hususunda ikna edilmiştir. Bu arada anket uygulanan kişilerin kimliğini

deşifre edecek sorular sorulmamıştır. Böylece kişilerin anket sorularına objektif olarak cevap vermesi sağlanmıştır.

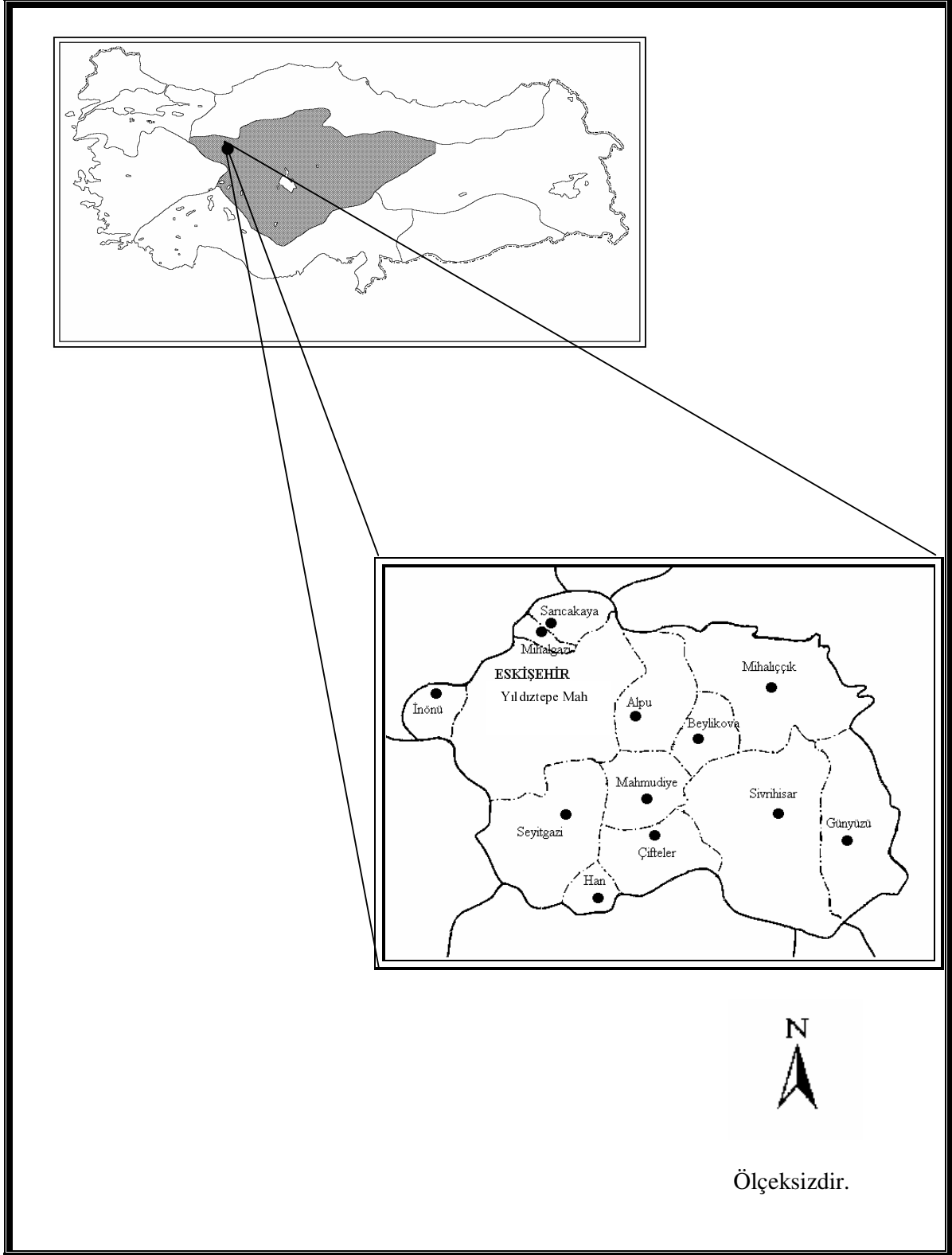
Anket uygulaması sırasında uygun olan zamanlarda gecekondü aileleri ile özel sohbetler yapılmış ve mahalle hakkında çeşitli kanaatler edinilmeye çalışılmış ve böylece mahalle sakinleri ile mülakat uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sahası ile ilgili kaynak taraması yapılarak mümkün olduğunca yeterli veriye ulaşılmaya çalışılmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Odunpazarı Belediyesi, İl Sağlık Müdürlüğü, Meteoroloji Bölge Müdürlüğü çalışanları ve Yıldıztepe mahalle muhtarıyla birebir görüşmeler yapılarak mahalle ve şehir hakkında veri toplanmıştır.

Mahalleye ait istatistiksel ve kartografik veriler toplanarak değerlendirilmiştir. Kartografik olarak Topografya Haritası, Arazi Kullanım Haritası, Yıldıztepe mahallesi İmar Planı ve Eskişehir mahallelerinin haritaları hazırlanmış, istatistiksel veriler şekil ve çizelgeler haline getirilmiş, SPSS (10.0 for windows) istatistik analiz programında χ^2 (Chi-Square Test) yöntemi kullanılarak anket sonuçları analiz edilmiştir.

Araştırma Alanının Coğrafi Konumu

Yıldıztepe mahallesi Eskişehir ilinin güneybatı yönünde, Seyitgazi, Afyon ve Antalya karayolu üzerinde kurulmuş ve gelişme göstermiştir (Şekil 1). Mahallenin matematik konumu, $30^{\circ} 51' - 30^{\circ} 52'$ doğu meridyenleri ile $39^{\circ} 75' - 39^{\circ} 76'$ kuzey paralelleri arasındadır. Yıldıztepe mahallesi $75,6 \text{ km}^2$ alana sahiptir. Topografya haritasına göre mahalle 941m rakıma sahiptir. Mahallenin kuzeyinde Akarbaşı mahallesi, Kuzeydoğusunda Cunudiye mahallesi, doğusunda Dede mahallesi, güneyinde Gültepe ve Yenikent mahalleleri, güneybatısında Büyükdere mahallesi ve batısında ise Göztepe mahallesi yer almaktadır (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi).

Şekil 1. Yıldıztepe mahallesinin Eskişehir kenti içindeki konumu

1. BÖLÜM: COĞRAFİK ve TOPOGRAFİK ÖZELLİKLER

1.1. Jeolojik ve Jeomorfolojik Özellikler

Kentlerin gelişiminde fiziki ve beşeri faktörlerin karşılıklı etkileşimi büyük rol oynar. Bunlardan fiziki faktörler, yarattıkları doğal ortam ile gelişme üzerinde etkili olurken, bu ortama göre uygun davranış ve prensipler geliştirerek onu işleyen ve kendi istemleri doğrultusunda kullanım biçimlerini yönlendiren insan ve insan faaliyetlerinin, başka bir deyişle beşeri faktörlerin etkisi büyük ölçüde hissedilir. Tüm yerleşme şekilleri için geçerli olan bu durum Eskişehir kenti için de benzerlik göstermektedir (Ertin 1994: 93).

Eskişehir ilinin jeolojik özelliklerine baktığımızda arazide temel birim olarak Paleozoik yaşlı metamorfik şistler ve kristalize kalkerlerin yer aldığı görülmektedir. Metamorfik serinin yayılımı güneybatıda ve kuzeydoğuda ofiolitlerle kesilmektedir. Arazinin büyük bir bölümü mikaşistlerden meydana gelmiştir. Mermerler genelde şistlerin üzerine oturmakta olup yer yer şistler arasında merccekler halinde bulunmaktadır. Çalışma sahası olan Yıldıztepe mahallesinin jeolojisine baktığımızda Paleosen yapılı silt taşı, kil taşı, ara seviyeli kil çimentolu konglemera istifi karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında şarap kırmızısı renkli iri bloklu, iri çakıllı köşeli ve az yuvarlanmış çakılların bu istifler arasında yer aldığını görüyoruz. Arazideki kil ve silt, bağlayıcı görevi görmektedir. Blok ve çakıllar yoğun olarak ofiolit kökenlidir. Bu istif içerisinde yatay ve düşeyde litoloji dağılımında değişkenlik görülmektedir. Arazi tabakalı bir yapıya sahip olup genelde yatay konuma sahiptir. Paleosen istifi altta, ofiolitler üzerinde diskordans sınırı oluşturmaktadır (Komisyon 2005).

Eskişehir kenti yüzey şekilleri bakımından orta derecede yüksek dağlar ile Porsuk çayı ve Sakarya vadisinin yukarı çığırı çevresinde yer alan düzlüklerden meydana gelmiştir. İlin kuzeyinde ve batısında Sündiken dağları (1170 m) ve bu dağların batı uzantıları olan Bozdağlar yer alırken Porsuk çayı ve Sakarya

nehirlerinin yukarı kesimleri arasında da kuzeybatı-güneydoğu doğrultusunda Sivrihisar dağları kentin önemli yükselteleri olarak sayılabilir (Ertin 1994: 2).

İç Anadolu Bölgesi'nin kuzey batısında 410 km² büyüklüğünde doğu-batı doğrultusunda uzanan yükseltisi 770-850 m kadar olan Eskişehir ovası, gösterdiği jeomorfolojik özellikler bakımından oldukça ilginçtir. 1225 km²'lik bir drenaj alanına sahip olan ovanın kuzey, güney ve batısı dağlık kütleler ile sınırlanmıştır. Ovanın kuzeyinde Bozdağ ve Sündiken dağları doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Bozdağlar'ın ovaya egemen kısmında en yüksek noktasını Eskişehir'in kuzey doğusunda Yarımca çevresindeki 1250m'lik Kapalıkça tepesi oluşturur. Ovanın güneyinde ise Türkmen Dağı (1829m) en yüksek kısmı teşkil etmektedir (Ardos 1985: 96).

İlde yer alan Neojen ve tatlı su göllerinin meydana getirdiği düzlük alanlar ise Sarısu ve Porsuk vadileri boyunca uzanan Sakarya nehrinin yukarı çığırı etrafındaki ovalardır. Nitekim Porsuk ve Sarısu vadisi boyunca doğu-batı doğrultusundaki ovalar İnönü, Eskişehir, Alpu, Beylikova adlarıyla anılırken, Sakarya nehrinin yukarı çığırında kuzeybatı-güneydoğu yönündeki en büyük düzlük ise Çifteler ovasıdır. Eskişehir kentinin yer aldığı alan ise Sarısu'nun meydana getirdiği ovanın son bulduğu, buna karşılık Sakarya'nın kollarından olan Porsuk çayının Karacaşehir'den çıkarak kuzeydoğu yönünde akmasıyla meydana getirdiği alüvyal dolgu ile bunun güneyinde yükseltisi kabaca 850-900 m arasında değişen plato ve ova yüzeyi üzerindeki hafif tepelik alanlar üzerindedir (Ertin 1994: 2).

İnceleme sahası olan Yıldıztepe mahallesinin jeomorfolojisine baktığımızda mahalle eğimli bir yamaç üzerinde kurulmuştur. Mahalle, topografya haritasına göre 940-950 m yükselti basamakları arasında 941m rakıma sahiptir. Bir yamaç üzerinde yer alan Yıldıztepe mahallesinde ani eğim kırıklıkları bulunmaktadır (Şekil 2).

Ovanın gerek kuzeyi ve gerekse güneyi faylıdır. Bu fayların bazıları, Eskişehir topografya haritasında belirgindir. Hatta fay diklikleri net bir şekilde görülmektedir. Bu kesim de kuzeydeki blok çökmüş, güneydeki ise yükselmiştir ve

fay dikliği üzerinde asılı bir vaziyette flüvyal vadiler kalmıştır. Ovadaki bazı faylar da alüvyon altında ancak jeofizik yöntemlerle saptanan örtülü faylardır. Fay dikliğinin netliği, bunlar üzerinde asılı vadilerin bulunması, bölgenin sismik bakımdan faal olması, sıcak su kaynakları vs. fayların gençliğini veya bir kısmının yeniden oynamış olduklarını göstermektedir (Ardos 1985: 96).

Yıldıztepe mahallesinin tektonik özelliklerine baktığımızda zemin olarak kayalık bir zemin üzerinde yer aldığı ancak Eskişehir ovasından geçen Eskişehir fayı ile Kütahya fayı üzerinde gerçekleşecek herhangi bir tektonik hareketin mahallede etkili olacağı söylenebilir (Komisyon 2005: 3).

Kentin ve mahallenin jeolojik ve jeomorfolojik özellikleri ile yerleşme arasında kurulan ilişki ise ilk olarak yerleşimin ova sahasında olmasıyla beliren toplu yerleşme özelliğidir. Diğer taraftan jeomorfolojik yönden diğer bir etki de ulaşım üzerindedir. Önemli yolların kent yakınından geçmesi aynı etkinin bir sonucu olarak demiryolunun da yerleşmeye yakın kısma döşenmesi gelişmeyi yönlendirmiştir. Günümüzde de şehrin ana ve iç ulaşım sistemi bağlantıları bu yüzey şekillerinin sağladığı avantaj ile dümdüz uzanan ve birbirini kesen caddeler ile belirir (Ertin 1994: 95). İnceleme sahası olan Yıldıztepe mahallesinde de jeomorfolojinin etkisi olarak bir yandan toplu yerleşme özelliği görülürken, diğer yandan ise düz uzanan ve birbirini kesen caddeler görülmektedir. Bu arada mahalle bir yamaç üzerinde kurulduğundan, ara sokaklar şehrin merkezinde yer alan sokaklara göre son derece dar ve iç içe girmiş durumdadır. Ayrıca mahallede şev kayma probleminden söz edilebilir.

Jeolojik yapı ve zemin tabiatının da kentin yerleşme özellikleri üzerinde etkisi söz konusudur. Şehrin üzerinde yer aldığı alüvyal dolgu tarımsal potansiyel açısından verimli topraklar yaratmış ve yerleşmenin gelişmesine olumlu katkı sağlamıştır (Ertin 1994: 96). Başlangıçta şehrin gelişiminde olumlu etkisi olan bu alanların zaman içinde gecekondularla dolması hem tarım, hem de yerleşme açısından olumsuz bir durum olarak değerlendirilebilir. Gecekondulaşmanın büyük kentlerde özellikle tarımsal potansiyel açısından yarattığı bu durum, Yıldıztepe

mahallesine komşu olan Büyükdere ve Göztepe mahallelerinin bulunduğu, sahada da mevcuttur.

1.2. İklim Özellikleri

Doğal çevre faktörleri arasında önemli bir yere sahip olan iklim, bir bölgenin beşeri ve ekonomik faaliyetlerinin şekillenmesinde önemli bir etkidir. İnceleme sahası olan Yıldıztepe mahallesinin sınırları içerisinde rasat istasyonu olmadığından tam bir mikroklima çalışması yapmak son derece zordur. Bu sebeple çalışma sahasının iklim özellikleri incelenirken, araştırma sahasına yakınlığı nedeniyle Eskişehir Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'nün verileri esas alınmıştır.

Eskişehir ili, step ikliminin alt tiplerinden biri olan İç Anadolu Step İklimi'nin görüldüğü bir alandır. Bu iklimde yazlar Güneydoğu Anadolu Step İklimi'ne nazaran daha az sıcak (20°C -25 °C), kışlar daha soğuk (0°C ile -3°C), yaz mevsimine ait yağış miktarı ise daha yüksektir (Erinç 1996: 375).

Türkiye'yi genel olarak kışın Ekim ayı sonundan başlayıp Mayıs ayına kadar süren bir dönemde farklı bölgelerden Akdeniz havzasına ulaşan hava kütlelerine bağlı cephe sistemleri ve alçak basınç oluşumları ve hava şartları yönetir. Yüksek platolardan oluşan İç Anadolu Bölgesi, kışın uzun bir süre ülkenin kuzey doğusundan kaynaklanan soğuk bir hava kütesinin işgali altındadır. Kış mevsiminde İç Anadolu Bölgesi'ni etkisi altına alan bir diğer hava kütlesi de kontinental polar (cp) hava kütesidir. Hazar havzasındaki yüksek basınçtan Türkiye'ye doğru giren kontinental polar hava kütlesi, İç Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerini kaplar, yüksek dağları aşarak kıyı bölgelerine ulaşır ve kıyılarda düşük sıcaklıklara ve açık havaya neden olur. Yaz mevsiminde ise Akdeniz havzasında kış boyunca etkisini sürdüren polar cephe (Akdeniz cephesi), batı rüzgarları sistemine bağlı olarak Mayıs ayından itibaren kuzey enlemlere doğru çekilmeye başlar. Doğu Avrupa'nın ısınmaya başlaması Azor antisiklonunun kuzeye doğru yer değiştirerek Avrupa üzerinde yayılmasıyla birlikte Akdeniz havzası ve dolayısıyla Türkiye tropikal hava

kütlelerinin etkisi altına girer. Yaz mevsimi süresince Türkiye ve yakın çevresini ilgilendiren hava akımları kuzey ve kuzeybatı yoluyla Doğu Avrupa ve Balkanlar üzerinden geçerek Doğu Akdeniz havzasına ulaşır. Bu mevsimde kuzey ve kuzeybatıdan gelen hava kütleleri güneye doğru hareketlerinde alttan ısınır, bağıl nemliliği gittikçe azalır ve dolayısıyla yaz yağışlarına imkan vermez (Koçman 1993: 3).

1.2.1. Sıcaklık

Uzun süreli meteorolojik verilere göre Yıldıztepe mahallesine en yakın olan Eskişehir istasyonunda yıllık ortalama sıcaklık 10,8 °C olarak tespit edilmiştir. Çizelge 1'deki rasat değerlerine göre aylık ortalama en düşük sıcaklık değeri -12,1 °C ile Şubat ayında, aylık ortalama en yüksek sıcaklık değeri ise 35,8 °C ile Ağustos ayında tespit edilmiştir.

Çizelge 1. Eskişehir'de sıcaklık değerlerinin aylara göre dağılımı.

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Aylık Ortalama Sıcaklık (°C)	-1,5	1,3	4,9	10,4	15,1	18,8	21,4	21,2	17,1	12	6,7	2,2
Aylık Ortalama Maksimum Sıcaklık (°C)	11,3	14,7	20,5	26,8	30,3	33,6	35,6	35,8	33,3	29,4	21,0	14,7
Aylık Ortalama Minimum Sıcaklık (°C)	-11,5	-12,1	-9,0	-4,5	2,5	5,7	10,2	8,7	3,5	0,0	-6,7	-8,3

Kaynak: DMİ Müdürlüğü verileri (1939-2001).

Uzun süreli meteorolojik verilere göre ilde yıllık ortalama donlu günlerin sayısı 95 günü bulmaktadır. Genel olarak ilde don olayları Ekim ayında başlayıp Nisan ayına kadar devam eder. Özellikle Ocak ve Şubat aylarında donlu günlerin sayısı maksimuma ulaşır (Çizelge 2).

Çizelge 2. Eskişehir’de ortalama donlu gün sayısının aylara göre dağılımı.

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Ortalama Donlu Gün Sayısı	22,8	18,9	16,7	4,9	-	-	-	-	-	3,4	10,1	18

Kaynak: DMİ Müdürlüğü verileri (1939-2001).

1.2.2. Yağış ve Nem

Sahada yağış rejimi olarak İç Anadolu Karasal Geçiş Tipi yağış rejimi görülmektedir. Bu rejime göre Ekim ayından başlayarak artan yağışlar, Nisan ayına kadar aylar arasında önemli farklar göstermeden, devam eder ve Mayıs ayında nispi bir maksimum gösterir. Hazirandan sonra azalan yağışlar, Ağustos ayında minimum olur (Koçman 1993: 61).

Kuzey yarım küredeki genel atmosfer sirkülasyonuna bağlı etmenlerin bir sonucu olarak İç Anadolu geçiş tipi rejiminde en yüksek yağış ilkbahar ve kış mevsiminde, en az yağış ise yaz mevsimindedir. En fazla yağış ilkbaharda kaydedilmesine rağmen kış ayları ile ilkbahar yağışları arasında bir fark yoktur. Örneğin Eskişehir’in ilçesi olan Sivrihisar’ın kış yağışı % 32, ilkbaharda % 34’tür. Ancak konveksiyonel hareketlerin (karasallık etkisiyle) yaz kuraklığı Akdeniz yağış rejiminden daha hafiftir. Bu durum özellikle İç Anadolu’nun orta ve batısında daha belirgindir (Türkeş 1990: 64).

Uzun süreli meteorolojik verilere göre ilde yıllık ortalama yağış miktarı 369.2 mm’dir. En fazla yağış 129.4 mm ile ilkbahar mevsiminde görülürken, en az yağış 43.2 mm ile yaz mevsiminde görülmektedir. İlkbahar mevsimi 129.4 mm’lik değer ile kış mevsimine yakın bir özellik gösterir. Yaz mevsiminde azalan yağışlar Eylül ayından itibaren artmaya başlar. İlde en çok yağış düşen ay 46.2 mm ile Aralık ayı, en az yağış düşen ay ise 8.2 mm ile Temmuz ayıdır. Yağışlı günlerin aylara göre dağılışı incelendiğinde yağış miktarının en fazla olduğu aylarda yağışlı gün sayısının fazla olduğu görülmektedir. İlde yağışlı gün sayısı ortalama 65.2 gün olarak belirlenmiştir (Çizelge 3).

Çizelge 3. Eskişehir’de ortalama yağış ve ortalama yağışlı günlerin aylara dağılışı.

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ortalama Yağış (mm)	24,8	37,1	30	51,5	47,9	22,5	8,2	12,5	9,2	39,8	39,5	46,2	369,2
Ort. Yağışlı Gün (adet)	5,0	4,8	5,7	8,0	7,4	5,0	2,7	2,4	1,8	6,0	7,2	9,2	65,2

Kaynak: DMİ Müdürlüğü verileri (1939-2001).

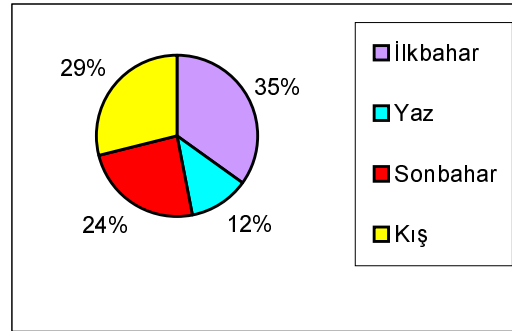
İlde yılın ortalama 108 günü yağışlı olup, ortalama kar yağışlı gün sayısı 16,2 gündür. İlde karla örtülü gün sayısı 41,8 gündür (Çizelge 4).

Çizelge 4. Eskişehir’de ortalama kar yağışlı gün sayısı ve ortalama karla örtülü gün sayısının aylara dağılışı.

Aylar	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Yıllık
Ortalama Kar Yağışlı Gün Sayısı	2,4	2,8	1	-	-	-	-	-	-	0,5	1,4	8,1	16,2
Ortalama Karla Örtülü Gün Sayısı	9,4	5,7	2,4	-	-	-	-	-	-	1	2,4	20,9	41,8

Kaynak: DMİ Müdürlüğü verileri (1939-2001).

Ortalama yağış miktarı oldukça az olan ilde, yağışların mevsimlere dağılışı incelendiğinde en yağışlı mevsimin ilkbahar olduğu görülür. Yıllık yağışın % 35’i bu mevsimde düşmektedir. İlbahardan sonra yağışın en fazla olduğu mevsim kış olup, yağışın % 29’u bu mevsimde düşmektedir. Yıllık yağışın % 24’ü sonbahar, % 12’si de yaz mevsiminde düşmektedir (Şekil 3).

Şekil 3. Eskişehir’de yıllık ortalama yağışın mevsimlere dağılışı. Kaynak: DMİ Müdürlüğü verileri (1939-2001).

Uzun süreli meteorolojik verilere göre ildeki yıllık ortalama nispi nem oranı % 67, aylık ortalama nispi nem oranları ise % 54-81 arasında değişmektedir. Aylık ortalama nispi nem kış aylarında yüksek değerler gösterirken yaz aylarında bu değerler düşmektedir. Yalnızca Temmuz ve Ağustos aylarında nispi nem % 55’in altına düşmekte, Haziran ve Eylül aylarında % 59, diğer aylarda ise bu değerlerin üzerindedir. Nispi nemin en yüksek olduğu ay % 81 ile Aralık ayıdır.

1.2.3. Basınç ve Rüzgarlar

Eskişehir Meteoroloji Bölge Müdürlüğü’nden alınan 1990-1999 yılları arasına ait rasat değerlerine göre ildeki yıllık ortalama basınç 923.0 mb’dır. Eylül ve Aralık aylarındaki 4 aylık dönemde basınç değerleri yıllık ortalamanın üzerinde seyrederek Ocak-Ağustos ayları arasında ise yıllık ortalama basınçtan daha düşük değerlere rastlanmaktadır.

Eskişehir’de Kasım, Aralık, Ocak ve Şubat aylarında doğu sektörlü rüzgarlar hakimken, bahar ve yaz aylarında batı sektörlü rüzgarlar hakim duruma geçmektedir. Batı sektörlü rüzgarların esme sayılarının toplama oranı % 39,2 iken, bu oran doğuda % 21,5, kuzeyde % 8,8 ve güneyde ise % 5,1’dir (DMİ 1939-2001 verileri).

Yukarıda verilen değerlerden sıcaklık ve yağışa dair rasat sonuçları dikkate alınarak Erinç ve De Martonne formülleri uygulanmıştır. Uygulama sonucunda De Martonne'a göre;

$$(I = \frac{P}{T+10})$$

yıllık indis değeri 17,67 olarak bulunmuştur. Bu değere göre Eskişehir ili De Martonne'nin Yarı Kurak İklim sınıfına girmektedir.

Erinç'e göre ise

$$(I_m = \frac{P}{T_{om}})$$

yıllık indis değeri 14,42 olarak bulunmuştur. Bu değere göre Eskişehir ili Erinç'in Kurak (Çölümsü Step) İklim sınıfına girmektedir (Erinç 1996: 479-485).

Sonuç olarak, İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Eskişehir ili kışın kontinental polar, yazın ise tropikal hava kütlelerinin etkisi altındadır. Yarı Kurak İç Anadolu İklim tipine göre kışlar soğuk geçer ve soğukların şiddeti karasallığın etkisi ile doğuya doğru artar. En soğuk ayın ortalama sıcaklığı 0 °C ile -3 °C arasında değişir. Buna karşılık yaz mevsimi sıcak olur ve en az iki sıcaklık değeri 20 °C – 22 °C civarındadır. Buralarda yağış maksimumu ilkbahara, minimumu ise yaza rastlar. Böyle olmakla birlikte yaz mevsimine ait yağışın payı % 10 civarındadır. Buharlaşma şiddetli ve yıllık yağış tutarları yetersiz (350-500 mm) olduğundan yarı kurak koşullar hüküm sürer. İç Anadolu'nun Konya-Niğde-Yozgat üçgeni içinde kalan alanlarda yarı kurak koşullar daha etkilidir (Koçman 1993: 79).

1.3. Hidrolojik Özellikler

1.3.1. Akarsular

Hidrolojik özellikler bakımından incelendiğinde, kentin yer altı ve yerüstü suları bakımından zengin olduğu görülür. Kentin önemli akarsuyu Porsuk çayıdır. Porsuk çayı Sarısu deresi ile Eskişehir il merkezinin kuzeybatısında birleşir ve Eskişehir ovasını geçerek batıdan doğuya doğru akararak kenti ikiye bölmektedir. Her mevsim düzenli bir akışa sahip olup, yıllık debisi 15,960 m³/s'dir. Çay, kış mevsiminde kar ve yağmur suyuyla, yaz mevsiminde ise yer altı suları ve çok az da olsa yağmur suyuyla beslenir. Güneybatı yönünden Karacaşehir ve Karabayır bağları arasındaki boğazdan şehre giren akarsu, şehrin batısında Ertuğrulgazi mahallesi yakınında 1923-50 döneminde kanala alınan Sarısu ile birleşir. Bu kesimden sonra şehri batı-doğu yönünde geçerek Eskişehir ovası içinde doğu yönde akmaya devam eder. Kentin yer altı su durumuna baktığımızda ise yer altı sularını derin yer altı suları ve yüzeye yakın yer altı suları şeklinde görebiliriz. Alüvyal bir deponun yer aldığı zeminde iri çakıl, ince çakıl, çeşitli kalınlıkta kum, kil, kumlu kil, silt ve siltli kil gibi unsurlar ile 1-3 m kalınlıkta bir balçık tabakasının bulunduğu sahada çakıllar büyük bir su deposuna karşılık gelir. Yüzeyden 3-4 m derinde ve 12-14 °C sıcaklıkta olan yüzeye yakın bu yer altı suları, düşen yağmur sularının balçık tabakasını aşır çakıl depolarına ulaşarak, Porsuk çayının yatağından sızma ve kenar platolardan sahaya ulaşan sular olarak karşımıza çıkar. Diğer taraftan İnönü'nün batısından başlayıp Beylikova ilçesinin doğusuna kadar uzanan ve kentin içinden geçen büyük bir dislokasyon hattı ise derin yer altı sularının dizilme sahasıdır. Bu dislokasyon hattının üzerinde bulunan şehir merkezindeki fay kırığına denk gelen alanda ortaya çıkan derin yer altı sularının ortalama ısı 45 °C, radyoaktivitesi 7.0, pH değeri ise 7.3'tür (Ertin 1994: 96).

Eskişehir yerleşim alanında yer altı suyu hareket yönünün batıdan doğuya doğru olduğu belirlenmiştir. İlde yer altı suyunun Porsuk çayını beslediği, Eskişehir yerleşim alanı doğusunda ise Porsuk çayının yer altı suyunu beslediği

gözlenmektedir. Eskişehir’de yerleşim yeri içinde yer altı su seviyesi geniş alanlarda yüzeye 10 m’den daha yakındır. Yer altı su seviyesinin yüzeye yakın olması, deprem hasarını arttırıcı yönde etki eden değişkenlerden biridir. (Komisyon 2005).

Hidrolojinin yerleşme üzerinde yarattığı etkiler incelenirse; Porsuk çayının şehri ikiye bölmesi ve iki yaka arasındaki bağlantının köprülerle sağlanması, ulaşımında zaman zaman aksamalar yaratmaktadır. Günümüzde kanala alınarak akışı düzenlenmiş olan akarsuyun daha önceki dönemlerde yaşanan taşkınlarla etrafında yer alan pek çok mahalleye zarar verdiği görülmüştür. 1960, 1964, 1968 ve 1970 yıllarındaki taşkınlarda da çeşitli mahallelerdeki kerpiç evler, ticarethaneler, bodrum katlar zarar görmüştür. Akarsuyun daha önceki dönemlerde yerleşme üzerindeki olumsuz etkilerinden bir diğeri de çevreden gelen atıklarla oluşan bulanık su görünümü ve özellikle yaz aylarında çevreye yaydığı kötü kokudur (Ertin 1994: 97). Ancak 2000 yılından sonra Porsuk çayının şehir merkezinden geçen kısmında gerçekleştirilen temizleme çalışmaları ile söz konusu kötü koku ve görüntünün büyük ölçüde ortadan kaldırılması sağlanmış ve şehir yaşantısı için önemli rekreasyon alanları oluşturmuş ayrıca mekansal kullanım bakımından şehirde çok sayıda park, lokanta ve kafe, bu alanda yoğunlaşmıştır. Kentin görünümü üzerinde yarattığı bu etkilerin yanında sulama olanakları ile kentte hem ilk kuruluş yerinin seçilmesi hem de sulu tarımın yapılması açısından olumlu etkide bulunduğu ifade edilebilir.

İnceleme konusu olan Yıldıztepe mahallesinden akarsu geçmediğinden, ulaşım ile ilgili bir sorun yaşanmamaktadır. Ancak Porsuk çayının komşu mahallelerden geçen kısmında kanala alma ve temizleme çalışmaları henüz bitmediğinden, özellikle yaz aylarında artan kötü koku, mahalleye kadar ulaşarak olumsuzluk yaratmaktadır.

2. BÖLÜM: GECEKONDU ve KENTLEŞME

2.1. Kavram Olarak Gecekondu ve Kentleşme

Genel olarak gecekondu, imar nizamlarına aykırı olarak başkalarına, özellikle kamuya ait arsalar üzerinde bir gecede yapılan derme çatma konutlar olarak tanımlanmaktadır (Türk Ansiklopedisi 1969: 205).

Bu tanım gerçekte gecekondu terimini ifade etmek için yeterli olmamaktadır. Bugün büyükşehirlerimizin çevresinde imar mevzuatına aykırı olarak başkalarının arazileri üzerinde inşa edilmiş derme çatma konutlar olduğu gibi muntazam ve çok katlı meskenler de bulunmaktadır.

Gecekondu, köylerden kentlere göç eden nüfusun, kentlerdeki konut arzının eksikliği karşısında, barınma gereksinimlerini düşük gelir nedeniyle en ucuz yoldan giderebilmek için buldukları çözüm yoludur (İstiklal vd. 1991: 6).

Başka bir tanım da şu kıstaslara göre verilmektedir. Gecekondu; başkalarının arazisi üzerinde imar mevzuatına aykırı olarak gayri sıhhi ve gayri fenni alelacele yapılmış barınaklardır (Gencay 1962: 5).

Kentleşme hareketi, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye paralel olarak kent sayısının artması ve mevcut kentlerin büyümesi sonucunu doğuran toplum yapısında artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir (Keleş 1978: 6).

Dar anlamda kent sayısının ve dolayısıyla da kentlerde yaşayan nüfusun artması biçiminde tanımlanan kentleşme olgusu Türkiye gündemindeki yerini II. Dünya Savaşı'ndan sonra, 1945'lerden başlayarak almış ve hızlı bir gelişme göstermiştir (Akgür 1997: 78).

2.2. Türkiye’de Kentleşme ve Gecekondulaşma

Kentleşme hızı yada kent nüfusu artış hızının ülke nüfusu artış hızından daha yüksek olması nedeniyle Türkiye çok hızlı bir kentleşme süreci içerisindeydi. Kent nüfusu asıl kaynağı durumundaki kır nüfusunu emerek büyümektedir. 1950’lerden sonra iç göçlerin yoğunlaşmasıyla en yüksek kentleşme oranına ulaşılmış ve daha sonra düşüş eğilimine girilmiştir. O dönemlerdeki artışın nedeni, hızlı nüfus artışı ve tarımda makineleşmenin yaygınlaşması gibi çeşitli nedenlerle kentlere yönelik iç göçlerin artmasıdır (Akgür 1997: 78).

Şehirlerin demografik açıdan yoğunluk kazanmasının başlıca sebeplerinden birisi de yukarıda da bahsedildiği gibi şehir dışı yerleşme alanlarından şehirlere yönelen göçtür. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde en önemli sorunlardan bir tanesi, şehirlere yığılan nüfus potansiyeli karşısında şehirlerin hazırlıksızlığı ve sonuçta ortaya çıkan plansız, sağlıksız kent örnekleridir. Bu plansızlaşmada en temel problem ise hızla büyüyen gecekondu alanlarıdır.

Köylerden şehirlere göçün ve ülkelerin sosyo-ekonomik gelişme düzeyinin dolaysız bir sonucudur. Mesken arzında görülen açık, şehirlere göçmüş olanları gecekondu yapmaya zorlamaktadır. Bunun yanında şehir topraklarının mülkiyet yapısına ek olarak kamu kuruluşlarının ve mahalli idarelerin tasarrufları altında büyük mesken projelerini uygulayacak arsaların olmaması, dar gelirli kimseleri mesken açısından istenilmeyen yönlere sevk etmektedir (İspir vd. 1994: 84).

Ülkemizde gecekondu tipi konutların sayısı gecekonduların ilk ortaya çıkışından bugüne kadar sürekli olarak artmıştır. 1955 yılında gecekondu sayısı 5000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 4,7; 1960 yılında gecekondu sayısı 240.000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 16,4; 1965 yılında gecekondu sayısı 430.000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 22,9; 1970 yılında gecekondu sayısı 600.000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 23,6; 1980 yılında gecekondu sayısı 1.150.000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 26,1; 1990 yılında gecekondu sayısı 1.750.000, gecekondu nüfusun kentsel nüfustaki payı % 33,9’dır (Keleş 1993: 383).

Gecekonduların ve burada oturanların sayısındaki artış en belirgin biçimde 1960-1980 yılları arasında yaşanmıştır. 1960'lardan sonra yaşanan bu artışın nedeni 1950'lerden başlayarak kentlerdeki sanayileşme alanında hızlı bir gelişmenin görülmesi ve gelişmenin artarak sürmesi, dolayısıyla kırsal kesimlerden sanayi kentlerine nüfus akması şeklinde yorumlanabilir. 1980'lerdeki gecekondulaşmanın artış nedeni ise bir yandan sanayileşmedeki hızlanmaya bağlanırken diğer yandan askeri müdahale sonrasına rastlayan çalkantılı dönemlerden dinginliğe geçiş dönemiyle ilgili olabilir. 1980 yılı, kentlerdeki öğrenci olayları biçiminde kendini gösteren terör olaylarının sona erdirildiği, böylelikle kentlerin daha güvenli yerler olarak kırsal nüfusu çektiği dönem olarak değerlendirilebilir. Bu sebeple bu dönemde gecekondulaşmanın büyük kentlerde arttığı gözlenmektedir. Diğer yandan 1980 sonrasında PKK terörünün ortaya çıkmasıyla, artan oranlarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'dan kopan kırsal kökenli nüfusun kentlerde gecekondulaşmayı hızlandırdığı bilinmektedir. Söz konusu edilen dönemlerde genel nüfus artış hızında ve kentli nüfus artış hızında görece bir artış gözlenmektedir. Kentli nüfus artışında yukarıda sayılan nedenlerle kırsal kesimden olan göçlerin etkili olduğu düşünülürse, gecekondu nüfusu ve gecekondu yapımındaki artışın nedeni kolaylıkla anlaşılabilir (Akgür 1997: 81).

Ülkemizde gecekondu ve gecekonduların yıllar itibarıyla geçirdiği fiziksel ve toplumsal değişimler Şenyapılı tarafından dört dönemde incelenmektedir (İstiklal vd. 1991: 6).

1945-1950 yıllarını kapsayan birinci dönem, gecekonduların ortaya çıktığı dönemdir. Tarımda makineleşme ve topraksızlaşma sonucu işinden olan birçok tarım işçisi ve topraktan kopan küçük çiftçiler yeni geçim olanakları arayışı ile kentlere göç etmişlerdir. Ancak gelişmemiş nitelikteki sanayileşme, bunlara düzenli iş sağlayamayınca geçimlik işlerle yetinmek zorunda kalmışlardır. Marjinal işlerde istihdam olanağı bulabilen bu kesim gelirlerinin düşük, ödeme güçlerinin sınırlı olması nedeniyle kentsel konutlara erişemeyip kendi emek ve kıt kaynaklarıyla komşu ve akraba yardımıyla ucuza alınmış, kullanılmış malzemeyle, kamu arazileri üzerinde salt barınma gereksinmelerini karşılayan, yasal olmayan altyapısız

gecekondu yapıp yerleşmişler, zamanla bu konutları olanakları elverdiği ölçüde düzgünleştirmişlerdir. Gecekondulaşmanın bu ilk dönemlerinde aile reisi kente önce gelip barınma sorununu çözer daha sonra ailesini getirirdi. Bu dönemde kırsal olan ekonomik ve toplumsal bağlantılarını da sürdürüyorlardı. Dönemin en belirgin özelliği kırsal yaşam biçiminin kent ortamında sürdürülmesiydi (Akgür 1997: 89).

1950-1960 yıllarını kapsayan ikinci dönem kentleşme hareketlerinin en çok hız kazandığı dönemdir. Bu dönemin kentleşme süreci açısından bir önceki döneme göre farklı yanı, kentlerin doğal nüfus artışından çok kırsal alandan kentlere yönelik göçlerin belirleyici olmasıdır (Işık 2000: 11). Yine bu dönemde uygulanan ekonomik politika gereği yabancı sermayenin gelişi, tarımda verimlilik artışı ve sanayileşme ile ilgili atılan adımlar gibi sebeplerle gecekondu ailelerinin marjinal işlerden büyük ölçüde kurtulduğu görülmüştür. Buna bağlı olarak gecekondu ailelerinin yaşam biçiminde ve yerleşme düzenlerinde büyük değişiklikler olmuştur. Aile reisleri daha önce yaptıkları marjinal işlerini ailedeki genç erkek çocuklara yada kırsal kesimden yeni göç edenlere devrederek inşaat, ulaşım gibi düzenli işlerde, hizmet sektörlerinde çalışmaya başlamışlardır. Böylece kent ekonomisinde işlevsellik kazanmış, bunun sonucu olarak da siyasal partiler için oy potansiyeli durumuna gelmişlerdir. Bu durumun sonucu olarak gecekondu mahallelerine altyapı hizmetlerinin götürülmesi sonucunda yerleşme kalitesi yükselerek gecekondu resmî olmayan bir yasallık kazanmış ve bir yerleşik düzene dönüşmüşlerdir. Bu arada ikinci kuşak gecekondu olarak yeni gelenler öncekiler sayesinde yerleşme, iş bulma ve diğer sorunlarını daha kolay çözümlene olanağına erişmişlerdir. Yani diyebiliriz ki 1950-1960 döneminde gecekondu aileleri varlıklarını ekonomik, siyasal ve fiziksel platformda kendini kabul ettirerek hissettirmişlerdir (Akgür 1997: 89).

Üçüncü dönem olan 1960-1970 döneminde gecekondu ailesi tüketici işlevi kazanmıştır. Ekonomik yapıdaki olumlu değişmelerle gecekondu ek inşaatlar yapılması, kat çıkılması, kiraya verilerek kazanç sağlanmasıyla konutlar kentin vazgeçilmez bir olgusu durumuna gelmişlerdir. Yani yoksulluk mahalleleri biçiminden altyapıya kavuşmuş yerleşik mahallelere dönüşmüşlerdir (Akgür 1997: 90).

1970-1980 yıllarını kapsayan dördüncü dönemde gecekonduların mahallelerine gerek ulaşım, gerek altyapı hizmetlerin götürülmesi sonucu şehirle bütünleşmesi ve arazinin değer kazanması nedeniyle arsa üzerinde spekülasyon yaptığı bir dönem olmuştur. Enflasyon nedeniyle şehir çevrelerindeki kent topraklarının değer kazanması sonucu ekonomik olarak gücü olan aileler kendi konutlarını tek katlı binaya dönüştürmüş, bu olanağı olmayanlar ise kat karşılığı arazilerini müteahhitlere vermişlerdir. Böylece bu dönemde merkeze en yakın gecekonduların çok katlı toplu konutlara dönüştüklerini izliyoruz. Bu dönemde gecekondularla ilgili bazı yasal düzenlemeler yapılmış ancak uygulamada başarılı olunamamıştır (İstiklal vd. 1991: 9).

Her ne kadar ülkemizdeki gecekonduların yıllar itibarıyla geçirdiği fiziksel ve toplumsal değişimleri Şenyapılı (1981: 47) tarafından dört dönemde incelenmişse de buna ek olarak 1980 sonrası dönem beşinci bir dönem olarak ele alınabilir.

Bu dönemde gecekondulaşma sürecindeki ticarileşme artarak sürmüş, kaçak yapılaşmanın getirdiği rant çok önemli boyutlara ulaşmıştır. Kaçak yapılar adeta organize işgal hareketleri haline gelmiştir. İmara açılmaması gereken yerlerdeki kaçak yapılaşma af çıkarılarak teşvik edilmektedir. Bütün bunlara ek olarak bir de yakın geçmişte, özellikle doğu bölgelerimizdeki kentlerde en başta terör olmak üzere çeşitli nedenlere bağlı olarak artan göç dolayısıyla gecekondulaşma, sağlıksız ve düzensiz yapılaşma çok önemli bir sorun olarak gündemdeki yerini almıştır (Akgür 1997: 91).

2.3. Gecekonduların Yasallaşma Süreci ve Uygulanan İmar Afı

Cumhuriyetin ilk yıllarında ister kent yönetiminde olsun ister kentlerin planlamasında olsun Osmanlı döneminden devralınan çerçeve içinde kalınmıştır. Bu çerçeve 1930'lu yıllarda birbirinin arkasından çıkarılan yasalarla değiştirilmiştir.

Önce Ankara için özel yasayla getirilen çözümler daha sonra tüm ülkeye yaygınlaştırılmıştır (Tekeli 1996: 22).

Özellikle gecekondu olgusunun önem kazandığı 1945 yılından buyana çıkartılan her gecekondu yasası, çıkarıldığı tarihe değin yapılan gecekonduları kaçak sayılmaktan kurtarmış, sahiplerini bağışlamıştır. 6199 (1953), 775 (1966), 1990 (1976), 2805 (1983), 2981 (1984), 3290 (1986) ve 3366 (1987) sayılı gecekondu yasaları bunun en çarpıcı örnekleridir (Keleş 2002: 322).

Uygulamada bazı noksanlıklar ortaya çıkınca 7.6.1988 tarihinde bazı çözüm yolları daha getirilmiştir. Kanunda özellikle vatandaşların imar affıyla ilgili haklar elde ettiği görülmektedir. Örneğin af için gerekli formalitenin basitleştirilmesi, cezaların hafifletilmesi yada kaldırılması, affın zaman ve mekan bakımından kapsamının genişletilmesi sayılabilir (Doğan 1990: 61).

Eskişehir kentinde yerleşme sahasının şekillenmesi üzerinde imar planları ve yasaların etkisi olmuştur. Kentte imar hareketleri ile ilgili bir takım yasal düzenlemeler 1950'lerde dikkat çekici bir özellik kazanmıştır. Bunların büyük bir kısmı konut alanlarının gelişme yönleri ve kent içindeki diğer kullanım alanlarının yer seçimi kararlarına yönelik düzenlemeleri kapsar. Cumhuriyet dönemiyle birlikte belediyelere imar planlarının yapılması zorunluluğunun getirilmesi kentte ilk kez 1952 yılında 1/5000 ölçekli bir imar planı yapılmasını sağlamış, bunu 1954'de 1/2000 ölçekli harita izlemiştir. 1956'da hazırlanan 1/1000 ölçekli imar planı ise 1985 yılına kadarki gelişmeyi kapsayacak şeklide düşünülmüştür. Ancak bu planın onaylanmasından 17 yıl sonra şehrin yerleşme sahası planlanan hedefi aşmıştır. Bu sorunu çözmek amacıyla 1978 yılında 1/5000 ölçekli yeni nazım imar planı yürürlüğe girmiş ve özellikle bu planda kentın 19 kenar mahallesinin sorunlarının çözümüne çalışılmıştır. Şuanda Eskişehir'in merkez bölgesinde 1956 yılında onanmış 1/1000 ölçekli uygulama planı, kenar mahallelerinde ise 1980 yılında onanmış 1/1000 ölçekli uygulama planı uygulanmaya çalışılmaktadır. Adı geçen planların dışında kentte 1956 yılından sonra 59 adet mevzi imar planı hazırlanmış, 1/1000 ölçekli uygulama planlarının bir bölümünün 1980 yılında onanmasıyla yürürlükteki mevzi plan sayısı 10'a düşmüştür (Oruç vd. 1985: 247).

Ancak kentin planlı gelişmesini amaçlayan bu imar planları, gecekondu gibi kaçak yapılar nedeniyle, özellikle bu plansız alanların, çıkan bir takım yasalarla kabul edilmesiyle hiçbir zaman istenilen sonuca ulaşamamıştır. İmar planlarının kentin yerleşme sahası üzerindeki en büyük etkisi bir takım gecekondu önleme bölgelerinin tespiti sırasında olmuştur. Örneğin 2 nolu gecekondu önleme bölgesi olarak Tepebaşı Belediyesine bağlı olan Uluönder mahallesi buna en güzel örnektir (Ertin 1994: 147).

Kentin yerleşme sahası üzerinde yasaların etkisi imar planlarına oranla daha belirgindir. Bu açıdan yasalar kentin mekansal yapısında beliren yerleşim sahalarını kontrol altına alma, düzeltme ve yönlendirme yetkisine sahiptir. Aynı zamanda yasalar sadece belli bir döneme ait olsalar ve sonradan yürürlükten kaldırılırsalar bile kentin mekansal yapısı üzerinde kalıcı etkiler yaratabilmişlerdir. Nitekim 1966 yılında yürürlüğe giren 775 sayılı gecekondu kanununun kentin bugünkü yerleşim sahasının şekillenmesi üzerinde etkisi büyüktür. İmar ve İskan Bakanlığı'na uygulanan bu yasa kentin belediye ve mücavir alan sınırları içinde yer alan kaçak yapı ve gecekonduların ıslah edilmesi amacına yöneliktir. Nitekim hemen her siyasi iktidarın politik yaklaşımlar nedeniyle gecekonduları af kapsamına alması, ruhsat ve tapu vermesi bu olayın açık göstergesidir. Kentin bugünkü yerleşim sahasının biçimlenmesi üzerinde göçmenlerin ülkeye gelişleri sırasında alelacele çıkartılan yasaların da etkisi olmuştur. Çoğu kez devlet desteğiyle yaptırılan konutlar veya ucuz arsaların tahsis edilmesi kentte yeni yerleşim alanlarının gelişmesinde etkili olmuştur. Yıldıztepe mahallesine komşu olan Göztepe mahallesi buna güzel bir örnektir. Bu şekilde zaman zaman çıkartılan af yasaları ile kabul ve teşvik gören kentteki mevcut gecekondu ve çarpık yapılaşma alanları içine veya çevresine yenilerinin yapılmasıyla günümüzde kenti bir kuşak gibi saran plansız yapılar topluluğu ortaya çıkmıştır (Ertin 1984: 148).

Yıldıztepe mahallesi de ülke genelinde çıkartılan imar aflarından ve kentte belediye tarafından uygulanan imar aflarından yararlanmış, zaman içinde büyüyüp genişlemiştir. Kooperatifler yasaının yürürlüğe girmesiyle Yıldıztepe mahallesi ve çevresindeki gecekondu alanlarının genişlemesini önlemek amacıyla toplu, çok katlı

ve modern görünümlü yeni yerleşim alanların oluşturulmuştur. Nitekim Yenikent Yapı Kooperatifi ile Seyitgazi caddesi üzerindeki resmi ve özel yapı kooperatifleri, bu türden yerleşim sahalarına örnek oluşturur. Ancak bu tür olumlu çabalara rağmen Eskişehir kenti ve Yıldıztepe mahallesinde tam anlamıyla gecekondulu tipi konut yapımının önüne geçilememiştir.

Netice olarak, her imar affı yeni bir imar affının başlangıcı olup, gelecekteki imar aflarının da nedeni olabilmektedir. Günümüze kadar tekrarlanan imar afları gecekondulu sorununa kesin bir çözüm yolu getirememiştir. Böylece hazine, belediye ve vakıflara ait arazilerin yağma edilmesine sebep olunup, imarsız, plansız yıllarca devlete ve belediyelere problem çıkaracak bölgeler oluşmasına göz yumulmaktadır (Doğan 1990: 62).

2.4. Gecekondulu Nüfusun Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Yapısı

Gecekondulu mahalleleri genellikle büyükşehirlerin çevrelerinde yer almaktadır. Gecekondular gelişmiş ülkelerin büyükşehirlerinde görülen ve şehir merkezlerinde bulunan yoksul mahallelerinden bütünüyle ayrılmaktadır. Bu sebeple gecekondulu insanı şehir merkezinde yaşayan yoksul mahalle insanından aile yapıları, nüfus kökenleri, meskenleri, beklentileri, tutum ve davranışları ile farklılık göstermektedir. Genel olarak gecekondulu ailelerinin önemli sosyal özelliklerinden biri, gecekondulu ailesinin şehir ailelerinin bir takım maddi ve manevi yaşantı ve alışkanlıklarını benimsediği halde, kırsal bölgedeki değer ve alışkanlıklarının bazılarını kuşaklar boyu koruması, bu aileleri uzun süre köy ailesinin şehirdeki devamı haline getirmiştir. Buna karşılık bir taraftan gecekondulu ailesinin işgücünün değişmesi ve çeşitlenmesi, şehir şartlarının ve sosyal baskının etkileri, gecekondulu ailesini köy ailesi özelliğinden uzaklaştırmaktadır. Bundan sonra gecekondulu ailesi şehir aile özelliğine yaklaşarak değer ve alışkanlıkları bakımından karışık özellik taşıyan kendine has bir şekil almaktadır (Doğan 1990: 11).

Gerçekten gecekondü ailesi, şehir ailesinin bir takım maddi ve manevi yaşantı ve alışkanlıklarını benimsediği halde, köysel değer ve alışkanlıklardan bir takımını da kuşaklar boyunca koruması, bu aileyi uzun süre köy ailesinin şehirde bir kolu ve sürekliliği haline getirmiştir. Genel olarak gecekondü ailesinin toplumsal özelliklerinden biri olan bu durum, bir yandan ailenin iş gücünün değişmesi ve çeşitlenmesi, şehirselleşme koşullarının, toplumsal baskının etkileri bu aileyi köy ailesinden uzaklaştırmış, şehir ailesine yakınlaştırarak daha etkin ve canlı bir topluluk haline getirmiştir (Yasa 1966: 229).

Ayrıca gecekondülarda sosyal kontrolün köylere göre zayıfladığını, şekil değiştirdiğini söyleyebiliriz. Bunun yanında gecekondülarda sosyal dayanışma ve komşuluk münasebetleri bakımından ilk zamanlardaki geleneksel adetlerin devam ettiği görülebilmektedir. Bilhassa doğum, hastalık, bayram, düğün ölüm olaylarda yardımlaşma olgusunun yaşandığı görülmüştür (Doğan 1990: 14).

Yıldıztepe mahallesinde yapılan anket çalışmasında mahalle sakinlerinin sosyal dayanışma ve komşuluk ilişkilerinin kırsal bölgelerdeki gibi devam ettiği görülmüştür.

Gecekondü insanının kırsal bölgelerden şehre göç etmesiyle birlikte sosyokültürel açıdan değişime uğradığı bir gerçektir. Bu değişimler özellikle aile yapısının geniş aile yapısından çekirdek aileye dönüşümü, evlenme yaşının yükselmesi, dini nikahın yerini resmi nikahın alması, eğitim seviyesinin yükselmesi vs. şeklinde sayılabilir. Gecekondü ailelerinde görülen kırsal özelliklerden uzaklaşma nedenleri olarak eğitim düzeyinin yükselmesi ve kitle iletişim araçlarından yararlanılması ile şehir kültürü ve insanı ile etkileşim içinde olması gösterilebilir (Doğan 1990: 15).

Gecekondü bölgelerinde genellikle kırsal bölgelerden gelen insanlar yaşadığından, ekonomik durumu zayıf insanların yer aldığı bölgeler olarak tanımlanır. Genellikle kırsal bölgelerden gelen insanlar tarım işçiliğinden başka meslekleri olmadığı için vasıfsız işçilerdir. Bu sebeple şehre geldikleri ilk dönemlerde düşük ücretlerle çalışmaya razı olmaktadır. Ancak yıllar geçtikçe bilgi

ve beceriye dayanan vasıflı işçi özelliğini kazanmaktadırlar ve bu döneme gelinceye kadar pek çok iş değiştirmektedirler. Bu insanların çok önemli bir bölümü hizmet sektöründe çalışmaktadır. Sahip olunan işler bakımından daha sonra küçük esnaf, tüccar ve seyyar satıcılar gelmektedir. Geliri en düşük kesim vasıfsız işçilerdir. Çoğunluğu istikrarlı bir işe sahip olmayan bu kesim genellikle inşaat işlerinde çalışan bireylerden oluşmaktadır (Doğan 1990: 15).

Gecekonduılara imar afları ile birlikte büyük ölçüde tapuları verilerek bu insanların bir anda servet sahibi olmaları sağlanmış olup bu şekilde bu bölgelerin değerinin hızla arttığı bir gerçektir. Gecekondu bölgelerinde yaşayan insanların göç ettikleri yıllara göre birkaç yıl içinde ekonomik durumlarının iyileştiği söylenebilir. Sonuç olarak gecekondu insanların kırsal bölgelerden daha yüksek bir gelire sahip oldukları ve bu insanların memleketlerinden daha iyi bir hayat tarzına ulaştıkları gerçektir (Şenyapılı 1978: 41).

2.5. Gecekondu Nüfusun Siyasi Yapısı

Türkiye genelinde 1965 seçiminde gecekondu bölgelerinin oy kullanma oranı % 67,6 iken aynı seçimlerde Türkiye ortalaması % 71,3 olmuştur (DİE 1977:2).

Ancak yıllar geçtikçe gecekondu bölgelerinin nüfusu hızla artmaya başlamış, politikacılar bu bölgeleri birer oy deposu olarak görmüşlerdir ve siyasi parti yetkilileri giderek bu bölge insanıyla ilgilenmeye başlamıştır. Böylece gecekondu insanları hem siyasi olayları tanıma fırsatı bulmuş hem de kendi problemlerini kabul ettirmek için gayret sarf etmiştir. Yani gecekondu bölgeleri eskidikçe politik güçleri artmaktadır (Tekeli 1971: 33).

Giderek siyasi alanda bilinçlenen gecekondu insanı günümüzde kendi çıkarlarını düşünerek siyasi konularda dikkati çekmeye başlamıştır. Hatta hükümetlerden oy karşılığı bazı hizmetleri istemektedir (DİE 1984: 31). Kırsal bölge insanı parti tutma sebebi olarak daha çok siyasi partilerin dini ve milli değerlere bağlı

olmasını ölçü olarak alırken, gecekondü bölgesi insanında giderek menfaat ve çıkar ön plana geçmeye başlayabilmektedir (Atalay 1979: 139).

3. BÖLÜM: ESKİŞEHİR'DE KENTSEL GELİŞİM SÜRECİ İÇERİSİNDE YILDIZTEPE MAHALLESİNİN DURUMU

3.1 Eskişehir İlinin Yerleşme Tarihçesi

Arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarının verilerine göre Eskişehir yöresi tarih öncesi dönemlerden itibaren yerleşmeye sahne olmuştur. İlin geçmişine ışık tutan en eski buluntular Paleolitik ve Mezolitik çağına aittir (Ertin 1994: 9).

Bölgenin ilk yerleşme noktası, şu an bulunduğu yerin kuzeyindeki Dorylaion'un Frig krallarından Doryleos tarafından kurulduğu bilinmektedir. Friglerin tarihleri boyunca siyasi ve kültürel açıdan en etkili oldukları kesim, Yukarı Sakarya vadisinde Eskişehir, Afyonkarahisar ve Kütahya illeri arasında kalan Küçük Frigya olarak adlandırılan bölgedir. Friglerin yıkılmasından sonra Lidyalıların, Perslerin ve İskenderin eline geçen kentin bu döneme ait özellikleri hakkında sağlıklı bilgiler mevcut değildir. Ancak kentin sık sık istilaya uğramış olması Frigler döneminde kurulan görkemli yaşamın devam ettiği yolundaki bir görüş olarak açıklanabilir Orta Çağ döneminde Romalıların eline geçen kent, Roma imparatorluğu M.S 395 yılında ikiye bölünmesine kadar Frigya bölgesi Doğu Roma (Bizans) imparatorluğunun sınırları içinde kalmıştır. Bu dönem, Eskişehir yöresinde ticaretin geliştiği ve yeni yeni yerleşmelerin kurulduğu bir dönemdir. Coğrafi konumu nedeniyle Arap ve Selçuklulara karşı yapılan savaşlarda Bizans ordularının toplanma yeri olmuştur. Kent 1080 yılında Türklerin eline geçmiş ve kısa sürede önemli bir yerleşme yeri olmuştur. I. Kılıçarslan ile Haçlı ordusu arasında geçen savaş Dorylaion mevkiinde gerçekleşmiş, savaşı Türkler kaybedince bölgedeki Türk gücü zayıflamış, ancak tamamen ortadan kalkmamıştır. Bir dönem Bizans hakimiyetine giren bölge XII yüzyıldan itibaren tekrar Türk hakimiyetine geçer. 1176 yılında yapılan Miryokefalon savaşını II. Kılıçarslan'ın kazanması üzerine bölge 1180 tarihlerinde tamamen bir Türk yurdu haline gelmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş döneminde önemli bir merkez olan bölge, Kayı Türklerinden Osmanoğullarının Alaadin Keykubat'ın izniyle yerleştikleri alan olarak karşımıza

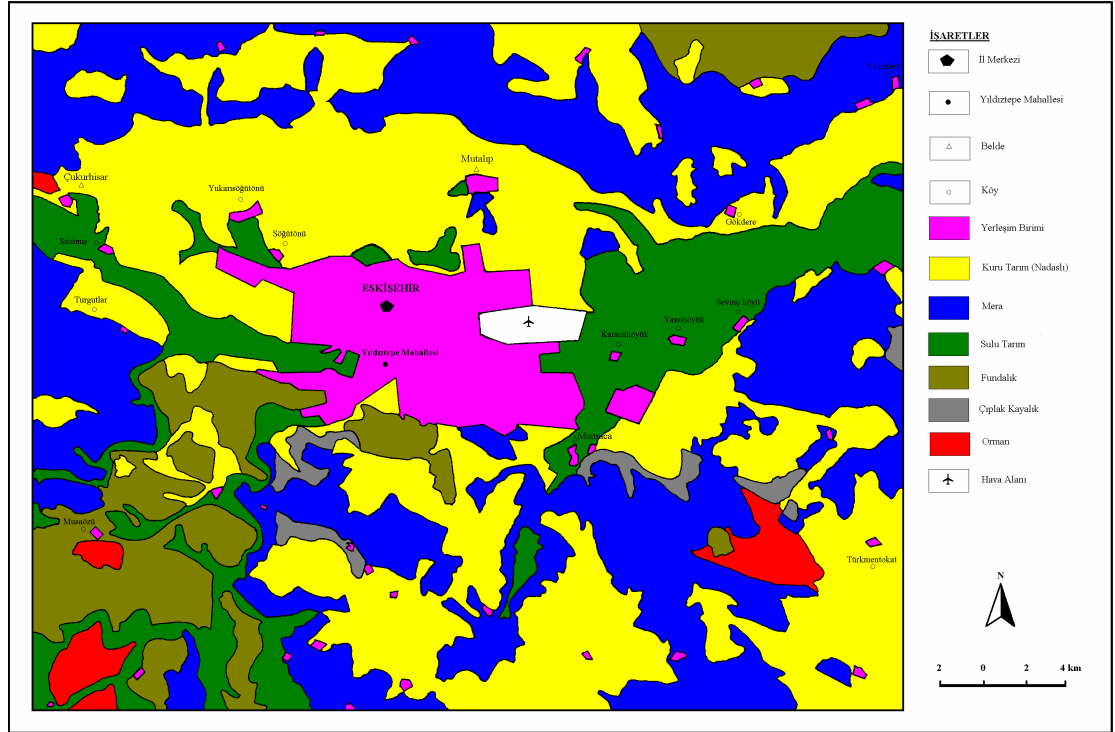
çıkar. Bu dönemde Eskişehir, merkezi Konya olan Selçuklu devletine bağlı bir şehirdir. Osman bey döneminde Karacahisar kalesinin alınmasıyla Türkler bu bölgeye yerleştirilir. Orhan bey döneminde Karamanoğulları beyliğinin eline geçen bölge, I. Murat döneminde tekrar alınır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde kent, bir çok hadiseler sahne olmuştur. İmparatorluk önceleri devletin kuruluş merkezlerinden birisi olması sebebiyle Eskişehir'e yakın ilgi gösterilmişse de, duraklama ve gerileme döneminde şehre hiç bakım olmamıştır. Ünlü Türk seyyahı Evliya Çelebi 1648 tarihinde şehre gelmiş, şehrin 17 mahallesi ve içinde 800 dükkan bulunan çarşıdan bahsetmiştir. Bu ifadelerden şehrin 17. yüzyılın ikinci yarısında gelişmesini sürdürdüğü, fiziki yönden olduğu kadar nüfus bakımından da kalabalıklaştığı anlaşılmaktadır (Sivas 2002: 106-149).

1702 tarihinde Eskişehir'e gelen Paul Lucas, şehrin iki küçük ve ayrı bölümden meydana geldiğini ve iki kısım arasında büyük bir mesafenin olduğunu kaydetmektedir. 1861'de gelen H. Huart, şehri fakir kirli, ölü bir kasaba olarak anlatmıştır. Şehir ancak 1877-78 Osmanlı-Rus harbinden sonra gelen muhacirlerle birlikte kalabalıklaşmaya başlamış, aynı zamanda gelişmiştir. 1892'de şehre gelen Huart, şehrin canlanmaya ve evlerin Porsuk kenarına yayılmaya başladığını söylemiştir. Kent, 1878-1920 yılları arasında her dönemde gelişmiş ve bunun neticesinde kente yeni yeni mahalleler eklenmiştir. Gelişen ve nüfusu artan Eskişehir'i 1905 yılında çıkan bir yangın sarsmış, şehir çarşısının büyük bir parçasıyla bazı evleri yakıp kül etmiştir. İstiklal savaşı döneminde, I. ve II. İnönü Savaşlarında milli kuvvetlerin barındığı ve kaynaştığı Eskişehir, aynı zamanda ordu karargahı merkezi olarak kullanılmıştır. 20 Temmuz 1921'de Yunanlılarca işgal edilen kent, 2 Eylül 1921'de düşman işgalinden kurtulmuştur (Eskişehir İl Yıllığı. 1967: 96-99).

3.2. Cumhuriyetten Günümüze Eskişehir Kenti ve Yıldıztepe Mahallesinin Kentsel Gelişimi

Kentleşme hareketleri, sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan insanların davranış ve

ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikim sürecidir (Keleş 1983: 6). Ancak dar anlamda kentleşme, kentlerde yaşayan nüfusun ve kent sayısının artması olarak da tanımlanabilir. Olaya bu yönden yaklaşıldığında, doğal nüfus artışının kentleşme olgusu üzerinde tek başına etkili olmadığı açık bir durumdur. Göç, kentleşme ve gecekondulaşma olguları, birbirine bağlı olarak gelişen ve karşılıklı olarak birbirlerini etkileyen süreçlerdir. Bu sebeple diyebilirizki kent nüfusunun büyük ölçüde göçlerle arttığı bir gerçektir. Türkiye’de göç olayı 1950’lerden itibaren yaşanmaya başlamıştır. Bu hareket bir yandan doğudan batıya doğru gerçekleşirken, bir yandan da kırsal bölgelerden büyük kasabalara ve kentlere doğru gerçekleşmektedir. Sonuçta henüz belli bir planlamadan yoksun olan kentlerimizde, bu durum büyük bir baskı yaratırken aynı zamanda büyük kentlerin plansız bir gelişim göstermesine sebep olmuştur. Şehirlerdeki bu plansızlık, başta konut alanları olmak üzere sanayi tesisleri, sosyal fonksiyon alanları gibi şehirleri oluşturan faktörlerin yer seçiminde gelişi güzellik ve karmaşa yaratmıştır. Bu durumun sonucu olarak da büyük kentlerde bir yandan gecekondulaşma alanları ortaya çıkıp büyürken, diğer yanda da sanayi alanlarının yerleşim alanları arasında yer alması, verimli tarım alanlarının konut ve sanayi alanlarıyla dolması, yeşil alanların azalması gibi pek çok önemli sorunu da beraberinde getirmiştir. Nitekim arazi kullanım haritasına bakıldığında şehrin gelişiminin özellikle nadaslı kuru tarım alanında gerçekleştiği söylenebilir. Bunun yanında az da olsa şehrin geliştiği alanlara yakın bölgelerde sulu tarım alanlarını görmekteyiz (Şekil 4).

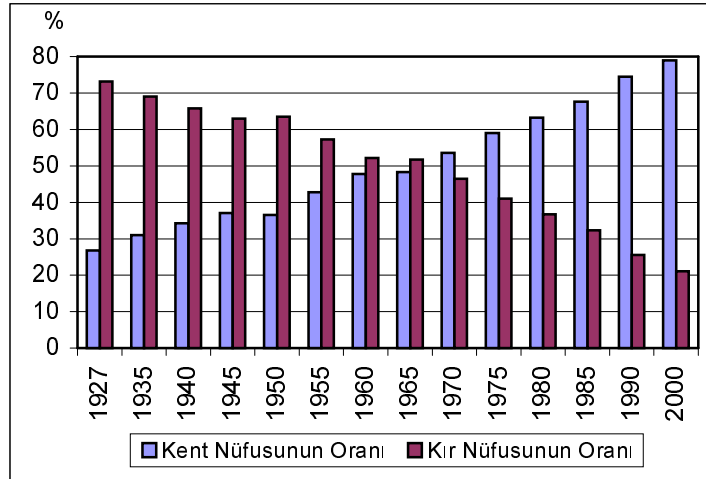

Şekil 4. Araştırma sahası ve yakın çevresinde arazi kullanım haritası.

Eskişehir ilindeki kentleşme olgusuna baktığımızda kent, 1925 yılında il merkezi olmuş ve Cumhuriyet dönemiyle birlikte hızlı bir kentleşme süreci içine girmiştir. Eskişehir ilinin kentleşme süreci Ertin tarafından, 1923-1950, 1950-1960, 1960-1980, 1980-1992 olmak üzere 4 dönemde ele alınmıştır. Bu dönemler içinde bir yandan şehrin mekansal gelişimi, bir yandan da Eskişehir’de kentleşmeyi etkileyen diğer unsurlar ortaya konmaya çalışılmıştır. 1950-1960 dönemindeki gelişmeler, inceleme alanımız olan Yıldıztepe mahallesinin oluşumunu tetiklemiştir.

Birinci dönem olan 1923-1950 döneminin başında kent yerleşiminin konumu, tarihi yapısını korumaktadır. Bu dönemde kent, Odunpazarı ve Porsuk çayı çevresinde yer alan iki semtten ibarettir. Bu iki semt arasında ise yeni yeni belirginleşen yerleşim sahalarının olduğu bilinmektedir. Bu dönem içinde kent bir taraftan eski kuruluş sahası üzerinde gelişirken diğer taraftan iki semt arasında sebze-meyve bahçeleri içerisinde yer alan, konut alanlarının büyük mahallelere dönüşmesi ile yerleşme sahasını genişletmiştir. Bu dönem, kentte kiremit, un ve şeker fabrikaları gibi sanayi kuruluşlarının hızla arttığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde şehir, tarım fonksiyonlu bir kent özelliğinden çok fonksiyonlu bir kent görünümü özelliğine kavuşurken, buna paralel olarak şehrin nüfusu da artmaya başlamıştır (Ertin 1994: 22-37).

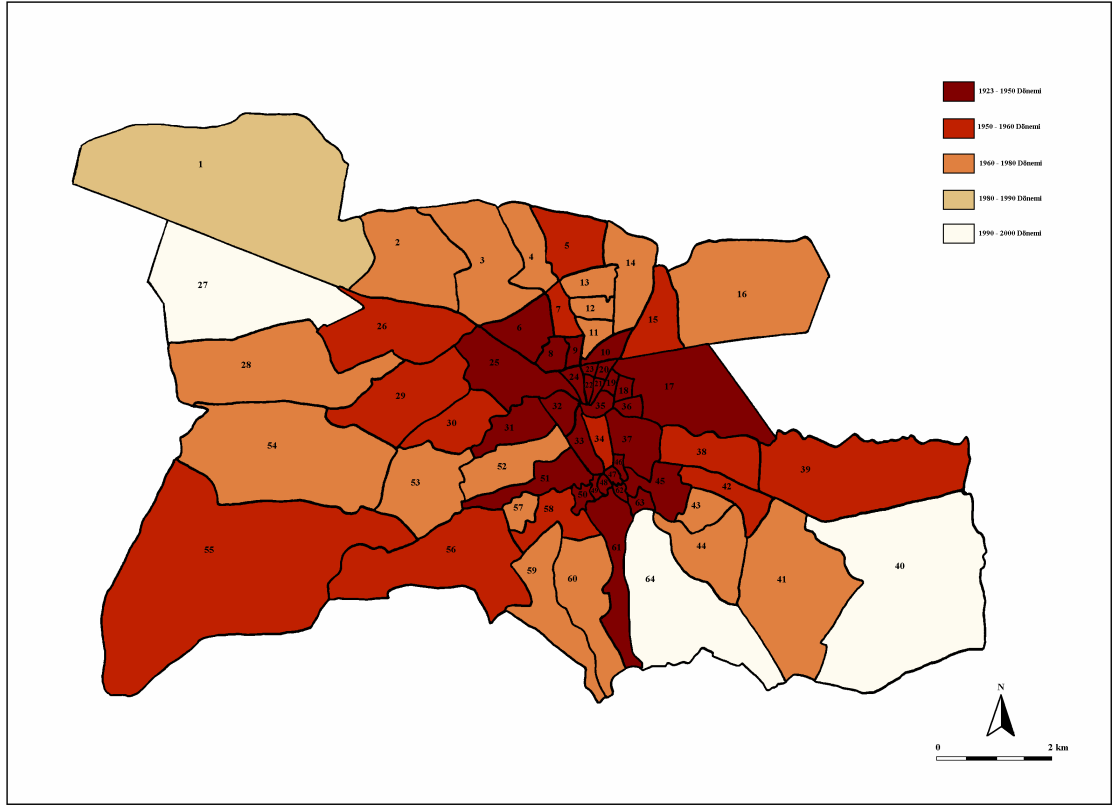
Eskişehir kent nüfusu, ilk nüfus sayımı olan 1927 yılından 2000 yılına kadar düzgün bir artış eğilimi gösterirken, buna karşılık kırsal nüfusu 1927 yılından 2000 yılına kadar düzenli bir azalış göstermiştir. Ancak bu sayım dönemleri içerisinde 1945 yılında II. Dünya Savaşı sırasında erkek nüfusunun askere alınması sebebiyle kentsel nüfusun artışı ve kırsal nüfusun azalışında bir duraklama yaşanmıştır. Tüm Türkiye için geçerli olan bu durum, Şekil 5’de görüldüğü üzere Eskişehir ili için de geçerlidir. 1923-1950 yıllarını kapsayan dönemde yukarıda da ifade edildiği gibi şehrin kentsel gelişiminde bir yandan sanayileşme faktörü etkili olurken, bir yandan da kentsel nüfusun artması etkili olmuştur.

Şekil 5. Eskişehir ili 1927-2000 yılları kır-kent nüfuslarının toplam nüfus içindeki oranları. (DİE: 2001)

Şekil 6'ya göre 1923-1950 döneminde şehirde oluşan mahalleler, günümüzde şehrin merkezini oluşturan mahalleler olmakla birlikte, önemli bir bölümü, daha sonraki dönemlerde oluşan mahallelere göre hem alansal olarak küçük hem de iç içe girmiş bir özellik göstermektedir.

1950-1960 dönemi ikinci dönem olup, kentte nüfus artışının çok belirgin olduğu, aynı zamanda gecekonduların fiilen görülmeye başladığı bir dönem olarak karşımıza çıkar. Şehre göçle gelenlerin çok olması, bir yandan kentin mevcut yerleşim sahalarının gelişmesine, bir yandan da bu alanlara yeni yerleşim sahalarının eklenmesine neden olmuştur. Nitekim bu dönemde kentin gelişiminde bir yandan yurt dışından gelen balkan göçmenleri etkili olurken bir yandan da şehre diğer illerden iç göç yoluyla gelen nüfus etkili olmuştur. Bu büyük nüfus akımları, kentteki toplu yerleşim özelliğinin ortadan kalkmasına, bunun yerini dağınık bir yerleşim biçiminin almasına yol açmıştır. Gelenlerin büyük bir kısmı işçi olduğundan, bunların çalışma alanlarına yakın oturma arzusu şehirde yeni yerleşim alanlarının oluşmasında etkili olmuştur. Bu yerleşim alanları genellikle kooperatiflerce yapılan toplu konut alanlarıdır. İşçilerin yaptırdığı bu kooperatiflerin yanında şehre gelen memurlar da bir araya gelerek kooperatifler yoluyla yeni yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Bunlardan 1958 yılında Cunudiye mahallesinin kuzeybatısında

Şekil 6. Eskişehir'in kentsel gelişim haritası.

ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇE MAHALLELERİ

1. Zincirlikuyu Mahallesi	33. Arifiye Mahallesi
2. Şirintepe Mahallesi	34. Deliklitaş Mahallesi
3. Yeşiltepe Mahallesi	35. M. Kemal Paşa Mah.
4. Sütluçe Mahallesi	36. Yeni Mahalle
5. Esentepe Mahallesi	37. Kurtuluş Mahallesi
6. Yenibağlar Mahallesi	38. Gökmeydan Mahallesi
7. Bahçelievler Mahallesi	39. Gündoğdu Mahallesi
8. Eskibağlar Mahallesi	40. 71 Evler Mahallesi
9. Güllük Mahallesi	41. Emek Mahallesi
10. Ömerağa Mahallesi	42. Yenidoğan Mahallesi
11. Tunalı Mahallesi	43. Huzur Mahallesi
12. Fatih Mahallesi	44. Erenköy Mahallesi
13. Kumlubel Mahallesi	45. Alanönü Mahallesi
14. Zafer Mahallesi	46. Akçağlar Mahallesi
15. Şarhöyük Mahallesi	47. Akcami Mahallesi
16. Fevziçakmak Mahallesi	48. Paşa Mahallesi
17. Şeker Mahallesi	49. Şarkiye Mahallesi
18. Işıklar Mahallesi	50. Cunudiye Mahallesi
19. Mamure Mahallesi	51. Akarbaşı Mahallesi
20. Hacı Seyit Mahallesi	52. Vişnelik Mahallesi
21. İhsaniye Mahallesi	53. Sümer Mahallesi
22. Hacı Alibey Mahallesi	54. Sazova Mahallesi
23. Hayriye Mahallesi	55. Orhangazi Mahallesi
24. Cumhuriye Mahallesi	56. Büyükdere Mahallesi
25. Hoşnudiye Mahallesi	57. Göztepe Mahallesi
26. Uluönder Mahallesi	58. Yıldıztepe Mahallesi
27. Batıkent Mahallesi	59. Gültepe Mahallesi
28. Çamlıca Mahallesi	60. Yenikent Mahallesi
29. Ertuğrulgazi Mahallesi	61. Dede Mahallesi
30. Osmaniye Mahallesi	62. Orta Mahallesi
31. Kırmızıtoprak Mah.	63. Karapınar Mahallesi
32. İstiklal Mahallesi	64. Çankaya Mahallesi

yaptırılan 110 konutluk polis evleri, şehrin güneye, hafif tepelik bir saha olan Yıldıztepe mevkiine doğru ilerlemesine sebep olmuştur. Şehirde bir yandan yeni yerleşim alanları kooperatifler yoluyla gerçekleşirken, bir yandan da belediyenin hazırladığı yasalar ve bazı alanlara imar izninin verilmesiyle planlı bir gelişme hedeflenmiştir. Ancak bütün bu yasal yaklaşımlar, kentte bir takım kaçak yapıların gelişmesine engel olamamıştır. Şehre gelen işçiler genellikle hazine ve belediyeye ait sahipsiz arazilerde satın alma, akraba yada tanıdık yanındaki “hisseli arsalar” üzerinde, imar izni almadan kaçak konutlar yapmışlardır. Bu şekilde 1950 yılında ortaya çıkan ilk gecekondu tipi konutlar, Esentepe ve Şarhöyük mahallelerinin yerleşim çekirdeklerini oluşturmuşlardır. Esentepe ve Şarhöyük mahallelerinin dışında Zafer, Tunalı ve Gündoğdu mahallelerinin de çekirdekleri bu dönemde ortaya çıkan gecekondu tipi konutlarla olmuştur. Bu şekilde kent, bir yandan gelişimini kuzey ve doğuya doğru genişletirken, bir yandan da Şirintepe ve Çamlıca gibi gecekondu mahalleleriyle Bursa caddesi boyunca batı yönünde sürdürmüştür. Kentin alansal olarak büyümesi dağınık ve kontrolsüz bir şekilde sürerken, bu alanlara ulaşım, elektrik, su, eğitim ve sağlık gibi kentsel hizmetlerin sağlanmasında önemli sorunlar doğmuştur (Ertin 1994: 37-54).

İnceleme sahamız olan Yıldıztepe ve komşu mahalle Büyükdere mahallelerinin çekirdekleri de bu dönemde inşa edilen kaçak yapılar ile gerçekleşmiştir. Söz konusu bu iki mahallenin oluşumu ile kent Seyitgazi, Afyon, Antalya yolu üzerinde güney ve güneybatı yönünde gelişme göstermiştir.

Üçüncü dönem olan 1960-1980 döneminde, alansal bakımdan günümüzdekine yakın bir biçimde büyüyen kent, 1980 yılı sonunda hemen hemen bugünkü görünümünü kazanmıştır. Kentin büyüüp genişlemesinde kentsel nüfus artışının etkisi büyük olmuştur. Bu artışta doğumlardan çok, şehre göçle gelen nüfusun payı büyüktür. Bu dönemin nüfus konusunda gösterdiği değişim, 1960-1965 ve 1965-1970 dönemleri itibarıyla ele alınabilir. Bu dönemde kentteki kentsel nüfus artış hızıyla Türkiye’deki kentsel nüfus artış hızı eşit durumdayken, 1965-1970 döneminde Eskişehir’in kentsel nüfus artış hızı Türkiye kentsel nüfus artış hızının altında kalmıştır. Bu durum 1970-1975 döneminde de aynı özelliğini korumuştur.

Kentin büyümesinde nüfus artışının yanı sıra ulaşım faktörünün de etkisi büyük olmuştur. Bilecik-Ankara çevre yolu, yeni yerleşim alanların oluşumunda çekim gücü oluştururken, Eskişehir'i çevre il ve ilçelere bağlayan karayolları boyunca yeni yerleşim alanları oluşmuştur. Çalışma sahası olan Yıldıztepe mahallesi sınırları içinde olan Seyitgazi caddesi, Seyitgazi ilçe yolu üzerinde oluşan yerleşim alanlarına bir örnek olarak verilebilir. Bu dönemde şehirden kopuk alanlar ile merkez arasında bulunan boş alanların dolmasıyla şehrin yerleşim biçimi değişmiştir. Bu dönemde ev tipi konutlar apartmanlardan daha fazla sayıdadır. Ev tipi konutlardan dolayı şehirde yatay yönde bir gelişmenin olduğu açıktır. 1965'lerden sonra ise hızla apartman sayısında artış olmuştur ve bu binalar daha çok merkezi alanlar ve çevresinde daha belirgin bir hal almıştır. Örneğin Vişnelik mahallesi Taşköprü ve Savaş caddeleri arasında bu şekilde beliren bir mahalledir. Bu dönemde şehrin merkezindeki gelişme dikey yönde gerçekleşmiştir. Bu dönemde de yerleşme alanlarının gelişiminde daha önceki dönemlerde olduğu gibi nüfus artışı etkili olmuştur. Bu biçimde şehirde fazladan bir nüfus birikiminin olması ancak kentin bu nüfusa hazırlıklı olmaması, süratle kenar semtlerde gecekondu niteliği gösteren plansız ve düzensiz yapılaşmayı beraberinde getirmiştir. Bu dönemde Eskişehir'de yaşanan bu olumsuz gelişme Türkiye'nin pek çok büyük kentinde de yaşandığı için devlet, bir takım önlemler alma gereği duymuş ve 775 sayılı gecekondu kanununu çıkarmıştır (30.07.1966). Bu kanun hükümleri uyarınca Eskişehir'de yer alan gecekonduların ıslah edilmesi ve gecekondu bölgelerinin belirlenmesi belediye tarafından gerçekleştirilmiştir. Belediye kentteki gecekondulaşmayı önlemek için 1 ve 2 nolu gecekondu önleme bölgeleri tespit etmiştir. Bu bölgelerden 1 nolu gecekondu önleme bölgesi olarak tespit edilen Yıldıztepe'nin kamulaştırılması amacıyla açılan Tezyidi bedel davası sonucu arazinin çok yüksek bir fiyata vardığı görülünce bu bölgeden vazgeçilmiş, Tepebaşı mahallesi 2 nolu gecekondu önleme bölgesi olarak kabul edilmiştir. Kökenini gecekonduların oluşturduğu ve 775 sayılı kanun hükümlerince 1 nolu gecekondu bölgesi ilan edilen ancak sonradan kamulaştırılmasından vazgeçilen Yıldıztepe mahallesinde ise 1975-1976 yılları arasında subaylar için 400 konutluk lojmanlar yapılmış ve bu şekilde kentin Seyitgazi caddesi boyunca güneye doğru bir önceki döneme göre daha da ilerlemesi sağlanmıştır. Kent gerek mevcut mahalleleri, gerekse belediye sınırları içindeki boş alanlara imar izninin verilmesiyle gelişmesini

planlı bir şekilde sürdürürken, bu dönemde Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin oluşturduğu yeni yerleşim alanları ile büyümesini devam ettirmiştir. Yıldıztepe mahallesi ile Büyükdere mahallesi arasında bulunan boş kısımlarda 117 hanelik 1-2 katlı göçmen evleri bugünkü Göztepe mahallesinin çekirdeğini oluşturmuştur (Ertin 1994: 55-66).

Özetle bu dönem, kentte daha önceki dönemde çekirdekleri oluşan gecekonduların bir yandan alansal olarak büyüdükleri bir yandan da yeni yeni gecekonduların oluştuğu bir dönem olarak değerlendirilebilir. İnceleme alanı olan Yıldıztepe ve onu çevreleyen gecekonduların bu dönemde askeri lojmanların da mahalle sınırlarına dahil olmasıyla bir yandan alansal olarak genişlemiş, bir yandan da önemli bir nüfus potansiyeline sahip olmuştur.

Dördüncü dönem olan 1980-1992 döneminde de daha önceki dönemlerde olduğu gibi kentin yerleşme sahası genişlemeye devam etmiştir. Bugün kente bağlı bir mahalle durumunda olan Zincirlikuyu mahallesi, 1980 öncesi idari olarak bir köydü. 1960-1980 döneminde belediye otobüsü seferlerinin başlaması, köye kurulan alçı fabrikası gibi sebeplerle kentin etki alanına girmiş, ayrıca şehirdeki kiraların yüksek olması nedeniyle şahısların satın aldığı araziler üzerinde yapılan konutlarla yerleşme sahası genişleyerek kente bağlanmış ve bir mahalle haline gelmiştir. Bu dönemde kente Zincirlikuyu mahallesi dışında yeni bir mahalle eklenmemiştir. Ayrıca bu dönem Türkiye genelinde toplu konut yasasının yürürlüğe girmesi ve kredilendirme konusunda yeni düzenlemelerin yapılmasıyla çok sayıda kooperatifin kurulduğu bir dönem olarak karşımıza çıkar. 1980-1990 döneminde şehirde toplam 360 yapı kooperatifinin bulunması, şehir halkının ekonomik yapısından kaynaklanmaktadır. Kooperatife üye olanların % 90'ının memur ve işçi olması, kentin ekonomik yapısının orta ve dar gelirli insanlardan oluştuğunu ortaya koymaktadır. Bir yandan kooperatifler yoluyla planlı gelişimini sürdüren kent, diğer yandan mevcut gecekondular alanlarındaki konut sayısının artmasıyla plansız gelişimine devam etmiştir (Ertin 1994: 55-66).

İnceleme alanımız Yıldıztepe mahallesini çevreleyen başlıca kooperatifler ise Anadolu Üniversitesi mensupları için yapılan üniversite evleri, Büyükdere mahallesi

sınırlarında bulunan Beyazevler, Seyitgazi ilçe yolunun doğu kesiminde yer alan Yenikent yapı kooperatifidir. Bu alanlar aynı zamanda gecekondulaşmaya çözüm önerileri olarak sunulan uydu kentlere birer örnek teşkil etmektedir.

Dönemin nüfus özelliklerine baktığımızda, şehirdeki kentsel nüfus artış hızı, Türkiye kentsel nüfus artış hızının biraz üzerine çıkarak bir önceki döneme göre farklılık göstermiştir. 1985 sayımında ise kent nüfusu en yüksek artışını kaydetmiş, buna rağmen bu artış, Türkiye kentsel nüfus artış oranının oldukça altında kalmıştır. 1990 sayımında da bu durum aynen devam etmiştir.

Her ne kadar Eskişehir ilinin yerleşme ve mekansal kullanımı dönemler itibarıyla Gaye Ertin tarafından dört aşamada incelenmişse de buna ek olarak 1992'den günümüze kadar olan dönem beşinci bir dönem olarak ele alınabilir.

Bu dönemde şehre eklenen mahalleler 71 Evler, Çankaya ve Batıkent mahalleleridir (Şekil 6). Bu mahallelerden 71 Evler Ankara-Eskişehir yolu üzerinde, şehrin organize sanayi bölgesine en yakın mahallesini oluşturmuştur. Mahallede gecekondulu tipi konutlar yer aldığı gibi çok katlı apartmanlardan oluşan konutlar da bulunmaktadır. Şehir bu mahallenin oluşumuyla güneydoğu yönünde genişlemiştir. Çankaya mahallesi ise 1989 yılında sınır dışı edilen Bulgaristan göçmenlerine devlet desteğiyle yapılan göçmen konutlarıyla oluşmuştur. Bugün Şahintepesi olarak bilinen Çankaya mahallesinde, mahalleye daha sonra eklenen ve günümüzde de inşaatı devam eden konutlar, çok katlı apartmanlar şeklinde olup, gecekondulu niteliğindeki konutların sayısı azdır. Batıkent mahallesi ise Eskişehir-Bursa karayolu üzerindeki tarım alanları ve arsaların imara açılmasıyla oluşmuş bir mahalledir. Mahalledeki konutlar büyük ölçüde apartman ve villa tipi konutlardan oluşmaktadır. Şehrin ekonomik açıdan iyi durumda olan kesiminin özellikle yaz döneminde kullandıkları konutlar yer almakla birlikte yaz-kış sürekli ikamet eden nüfusun da bulunduğu bir mahalledir. Eskişehir'deki tüm mahalleler arasında gecekondulu tipi konutların bulunmadığı bir mahalle olarak değerlendirilebilir. Mahalledeki konut yapımı hızla sürmekte ve mahallenin oluşumu, şehrin batı yönünde büyüyüp gelişmesini sağlamaktadır.

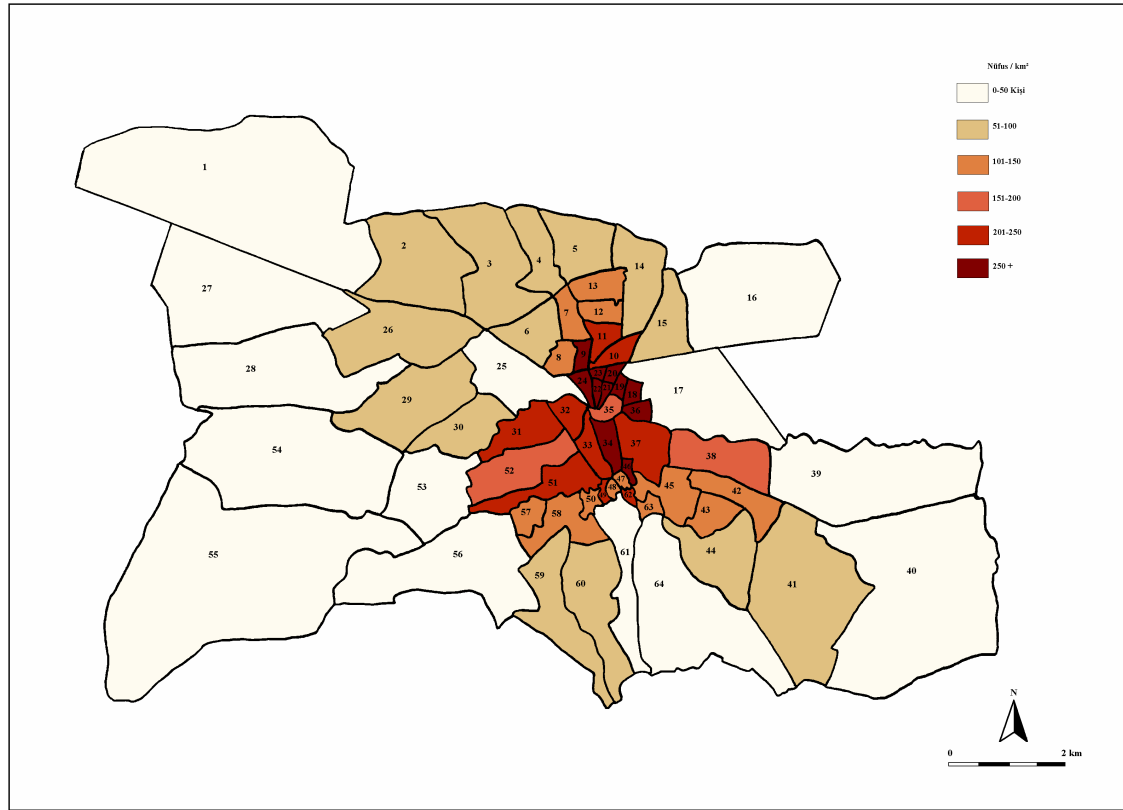
Eskişehir ili mahallelerinin 2000 yılı nüfus sayımına göre nüfus yoğunluğu en fazla olan mahalleler, şehrin en eski dönemlerinde ortaya çıkan mahallelerdir. Bunun sebepleri arasında; bu mahallelerin hem iç içe geçmiş cadde ve sokaklardan oluşması, hem de küçük alanlı olmaları ve aynı zamanda bu mahallelerin kentsel fonksiyon alanlara yakınlığı, ulaşım kolaylığı sayılabilir. Daha sonraki dönemlerde gelişen mahallelerdeki nüfus yoğunlukları giderek azalmaktadır. Bunda ise bu mahallelerin alansal olarak şehrin çekirdeğini oluşturan en eski mahallelere göre oldukça büyük olmasının yanında ulaşım, kentsel fonksiyonlara uzaklık ve gibi sebepler etkilidir. İnceleme sahamız olan Yıldıztepe mahallesi ise alansal bakımdan merkezdeki mahallelere göre daha büyük, nüfus yoğunluğu ise merkezdeki mahallelere göre daha düşük, ancak son dönemde oluşan mahallelere göre daha yüksektir (Şekil 7). Mahallede bu dönemde alansal olarak yatay yönde bir gelişme gerçekleşmemiştir. Ekonomik imkanlar ölçüsünde, mevcut gecekondü tipi konutlar yıkılarak yerine çok katlı konutlar inşa edilerek bina kalitesinde değişimler meydana gelmiştir (Foto 1 ve Foto 2). Bu değişim özellikle komşu mahallelerden tramvay sisteminin geçmesiyle çok belirgin hale gelmiştir. Mahalledeki gecekondü tipi konutlar yıkılarak yerine çok katlı modern konutlar yükselmeye başlamıştır. Bu değişim en çok mahalledeki ana caddeler üzerindeki konutlarda gözlenmektedir. Seyitgazi caddesi, bu değişimin açık bir şekilde görüldüğü caddedir. Dolayısıyla Yıldıztepe mahallesinde bu dönemde yaşanan gelişme dikey yönde ve büyük ölçüde ulaşım faktörüne bağlı olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca Odunpazarı belediyesinin Büyükdere mahallesinde uygulamayı planladığı kamulaştırma esasına dayanan “Kentsel Dönüşüm Planı”nı, Yıldıztepe mahallesindeki değişimin bir diğer sebebi olarak gösterilebilir.

Foto 1. Halk caddesi üzerinde yıkılan gecekondular yerine yükselen modern konutlar

Foto 2. Seyitgazi caddesi üzerinde yıkılan gecekondular yerine yükselen modern konutlar

Şekil 7. Eskişehir kent merkezi 2000 yılı nüfus yoğunlukları haritası.

ESKİŞEHİR MERKEZ İLÇE MAHALLELERİ

1. Zincirlikuyu Mahallesi	33. Arifiye Mahallesi
2. Şirintepe Mahallesi	34. Deliklitaş Mahallesi
3. Yeşiltepe Mahallesi	35. M. Kemal Paşa Mah.
4. Sütlüce Mahallesi	36. Yeni Mahalle
5. Esentepe Mahallesi	37. Kurtuluş Mahallesi
6. Yenibağlar Mahallesi	38. Gökmeydan Mahallesi
7. Bahçelievler Mahallesi	39. Gündoğdu Mahallesi
8. Eskibağlar Mahallesi	40. 71 Evler Mahallesi
9. Güllük Mahallesi	41. Emek Mahallesi
10. Ömerağa Mahallesi	42. Yenidoğan Mahallesi
11. Tunalı Mahallesi	43. Huzur Mahallesi
12. Fatih Mahallesi	44. Erenköy Mahallesi
13. Kumlubel Mahallesi	45. Alanönü Mahallesi
14. Zafer Mahallesi	46. Akçağlar Mahallesi
15. Şarhöyük Mahallesi	47. Akcami Mahallesi
16. Fevziçakmak Mahallesi	48. Paşa Mahallesi
17. Şeker Mahallesi	49. Şarkıye Mahallesi
18. Işıklar Mahallesi	50. Cunudiye Mahallesi
19. Mamure Mahallesi	51. Akarbaşı Mahallesi
20. Hacı Seyit Mahallesi	52. Vişnelik Mahallesi
21. İhsaniye Mahallesi	53. Sümer Mahallesi
22. Hacı Alibey Mahallesi	54. Sazova Mahallesi
23. Hayriye Mahallesi	55. Orhangazi Mahallesi
24. Cumhuriye Mahallesi	56. Büyükdere Mahallesi
25. Hoşnudiye Mahallesi	57. Göztepe Mahallesi
26. Uluönder Mahallesi	58. Yıldıztepe Mahallesi
27. Batıkent Mahallesi	59. Gültepe Mahallesi
28. Çamlıca Mahallesi	60. Yenikent Mahallesi
29. Ertuğrulgazi Mahallesi	61. Dede Mahallesi
30. Osmaniye Mahallesi	62. Orta Mahallesi
31. Kırmızıtoprak Mah.	63. Karapınar Mahallesi
32. İstiklal Mahallesi	64. Çankaya Mahallesi

4. BÖLÜM: YILDIZTEPE MAHALLESİNDE MEKANIN KULLANIM ÖZELLİKLERİ

4.1. Konut ve İşyeri Alanları

Yıldıztepe mahallesinin nüfusu; 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 8964'tür. Mahallede 3272 konut ve 163 iş yeri bulunmaktadır. Mahalle sınırları içerisinde yer alan askeri lojman sahasında 4 veya 5 katlı 110 adet apartman bulunmaktadır. Ancak yapılan zemin ve bina etütleri sonucunda 110 adet lojman binasından deprem riski tespit edilmiş olan 32'si yıkılmış olup (Foto 3), bugün 78 adet lojman bulunmaktadır. Mahallenin şehirle büyük ölçüde entegre olmuş olması nedeniyle mahalle sakinleri alışverişlerini mahalleye en yakın büyük alışveriş merkezlerinden ve şehirdeki süper marketlerden gerçekleştirmektedirler. Bu durum mahalledeki bakkal sayısının giderek azalmasına neden olmuştur. Mahallede küçük esnaf olarak nitelendirebileceğimiz terzi, berber, kuaför, internet kafe, akaryakıt istasyonu, ayakkabı tamircisi, kahvehane gibi iş yerleri genellikle ana caddeler üzerinde yer almış olup, bu işletmelerin büyük bir çoğunluğu da Seyitgazi ilçe yolu üzerinde bulunan Şehit Yzb. T. Güngör caddesinde toplanmışlardır. Özellikle Şehit Yzb. T. Güngör caddesi üzerinde karşımıza çıkan önemli sayıda diğer bir iş yeri türü de mermer atölyeleri, kum çakıl depoları ve kömür depolarıdır (Foto 4). Mahalle muhtarına göre mahallede kasap esnafının bulunmaması önemli bir eksikliklerdir. Mahalle sakinleri Pazar ihtiyaçlarını Halk caddesine pazartesi günleri kurulan halk pazarı ile komşu mahalle olan Yenikent mahallesine cumartesi günü kurulan halk pazarından karşılamaktadırlar.

Foto 3. Yıkılan Yıldıztepe askeri lojmanları.

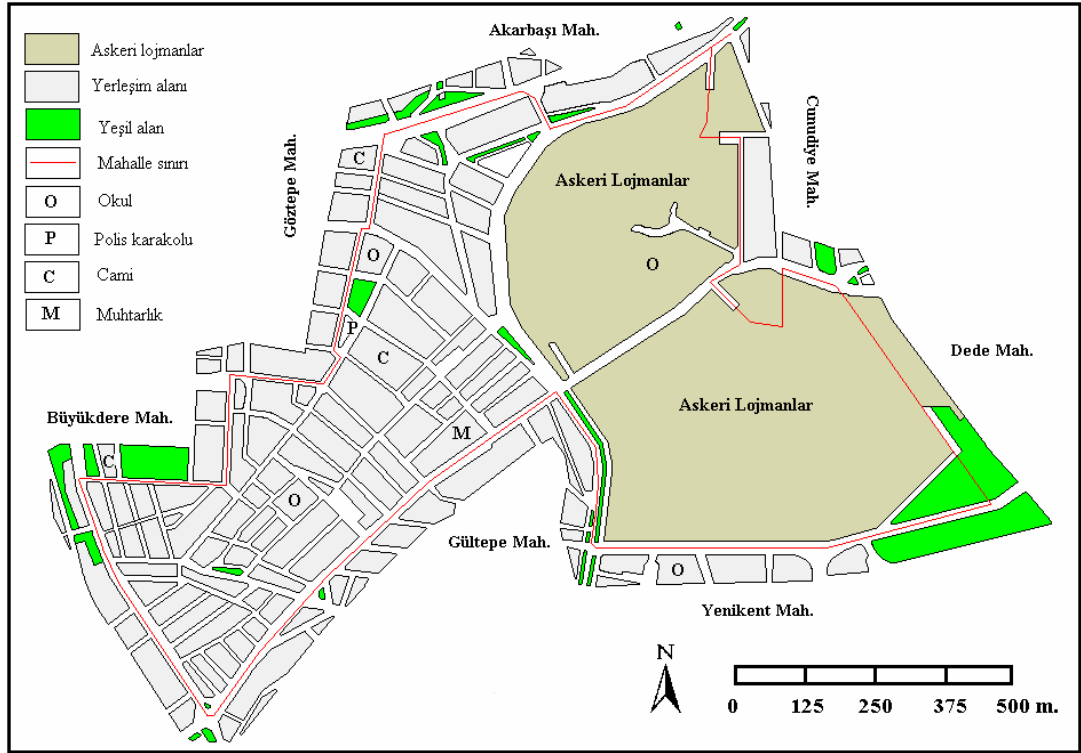
Foto 4. Yıldıztepe mahallesinde Seyitgazi caddesinde kömür, kum ve çakıl depoları.

4.2. Resmi Binalar ve Sosyal Etkinlik Alanları

Mahalle sınırları içerisinde resmi bina olarak 3 adet ilköğretim okulu, muhtarlık binası ve Ruhsat İşlemleri ve Özel Güvenlik Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Mahallede lise ve dengi okul bulunmamaktadır. Mahalle sakinlerine en yakın sağlık birimi, komşu mahalle Büyükdere mahallesindeki 14 nolu sağlık ocağıdır.

Bugün mahalle sınırları içinde sosyal projeler anlamında sosyal hizmet veren herhangi bir kuruluş bulunmamaktadır. Mahalle Odunpazarı belediyesi sınırları içinde yer aldığından bu belediye tarafından Alanönü mahallesine kurulmuş olan Psikososyal Danışma Merkezi ile Emek mahallesindeki aşevi ve çocuklar için oluşturulmuş oyuncak evinin hizmetlerinden Yıldıztepe mahallesi sakinleri de ihtiyaç duyduklarında yararlanabilmektedirler. Ancak belediyenin sosyal projeler koordinatörlüğü başkanlığına göre Yıldıztepe mahallesinde öne çıkan çok ciddi bir yoksulluk problemi olmamakla birlikte mahalle, şehirdeki pek çok gecekondü mahallesine göre olumlu özellikler taşımaktadır. Mahallede spor salonu, düğün salonu ve kütüphane gibi sosyal fonksiyon alanları bulunmamaktadır. Mahalleye en yakın sosyal fonksiyon alanı Büyükdere mahallesindeki Hacı Bektaş-ı Veli Kültür Vakfı'dır. Vakıf bünyesindeki düğün salonu, kütüphane, sağlık ocağı, cemevi vs. ile Yıldıztepe mahallesi sakinlerine de hizmet vermektedir. Mahalle sınırları içinde 1 adet cami bulunmaktadır (Şekil 8).

Odunpazarı Belediyesi zabıta birimine göre Yıldıztepe mahallesinde öne çıkan önemli bir asayiş sorununun olmadığı, zaman zaman gecekondü mahallelerinde görülen hayvan besleme ve ruhsatsız iş yeri açma gibi konularda sıkıntılar yaşandığı öğrenilmiştir. Bu arada diğer mahallelere nazaran daha sıkı bir komşuluk dokusunun gözlemlendiği belirtilmiştir.

Şekil 8. Yıldıztepe mahallesi yerleşim planı.

4.3. Yeşil Alan

Yeşil alanlar insan yaşamı ve gereksinimleri açısından kentleşme olgusunda önemli yer tutan kavramlardan biridir. Kentin nefes alma ve daha pek çok işlevini yerine getiren boş alanlar, fiziksel mekana “açık ve yeşil alanlar” olarak yansımaktadır. Kent planlarında yer alan konut alanları, ticaret merkezleri, sosyal donatı alanları ve diğer kullanımlar gibi yeşil alanlar da mekanın fiziksel, sosyal ve ekonomik olarak tasarlanması ile ortaya çıkmaktadır. Yeşil alanlar kent içinde görsel ve fiziksel olarak doluluk-boşluk dengesini sağlayan bir unsurdur (Değirmencioğlu 1997: 20).

Sürekli artan nüfus, gelişen teknoloji, hızlı endüstrileşme ve plansız kentleşmeden kaynaklanan pek çok sorun günümüzde insan oğlunun yaşam mekanı olan kentlerde kendini açıkça hissettirmektedir. İnsanların yaşam düzeyinin yükseltilmesine yönelik yapılan çalışmalar, alınan tedbirler ve uygulanan yöntemler çoğu kez insan yaşamını olumsuz yönde etkileyen çevre sorunlarını da beraberinde getirmiştir. Doğanın tahribiyle başlayıp, bilinçsiz ve plansız yerleşim alanlarının meydana gelmesi, kentlerin adeta beton yığınları haline getirilmesi şeklinde devam eden ve günümüzde insanların doğadan kopmuş, fiziksel ve ruhsal açıdan yıpranmış olarak olumsuz çevre koşullarında yaşamlarını sürdürmeleri şeklinde çeşitli sorunlar meydana getirmiştir. Tüm bu sayılan olumsuzluklara karşın, batılı ülkelerde olduğu gibi, ülkemizde de bu sorunların en aza indirgenmesine yönelik, kentlerin çağdaş, daha iyi yaşanabilir mekanlara dönüştürülmesi amacıyla bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Bu amaçla; imar ve fiziksel planlama çalışmalarının bir sonucu olarak kentsel alanlarda çevre düzenlemelerine ağırlık verilmiş, yeni yeşil dokular oluşturulmaya başlanmıştır (Kelkit 2002 :17).

Ülkemizde 3194 sayılı imar planı yasasına göre, kişi başına düşen yeşil alan 7 m²'den az olamaz denmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan planlamalarda yeşil alan miktarı kişi başına 14 m² alınmak suretiyle belirlenecektir.

Bu gün ülkemizde kentsel ölçekte planlama faaliyetleri, 3194 sayılı imar kanunu ve onu açıklayan 9.11.1985 tarihli imar planlarının yapımına dair yönetmelik

hükümlerine göre düzenlenmektedir (Resmi Gazete, Sayı 18916). Bu yasa ve yönetmeliklerle imar planlarını yapma, yaptırma, onarma ve uygulama yetkisi mahalli idarelere devredilmiştir. Belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediyelere, bu sınırlar dışında ise valiliklere devredilmiştir (Resmi Gazete, Sayı 18749). Bu arada kentlerdeki kişi başına düşen yeşil alan miktarı 7 m²'den 10 m²'ye çıkarılmıştır (Resmi Gazete, Sayı 23804).

Eskişehir ilinde doğal bitki örtüsü büyük ölçüde tahrip olmuştur ve ağaçlık alanlar kalıntılar halinde belli sahalarda toplanmıştır. Genellikle kentin güneyindeki Neojen plato satırları üzerindeki meşe ve badem ağaçlarından oluşan kümeler rekreasyonel faaliyetler için elverişlidir. Nitekim Bademlik Tesisleri ile Porsuk çayı kenarlarındaki regülatör piknik yeri bu tip rekreasyonel kullanım alanları olarak karşımıza çıkarlar (Ertin 1994: 101).

Yıldıztepe mahallesinde yerleşim alanlarının büyük bir bölümü eski imar planlarına göre düzenlenmiş olduğundan, günümüzde mahallede yeşil alan olarak nitelendirilebilecek sahalardan son derece azdır. Nitekim mahalledeki yeşil alan miktarı toplam 5020 m² (Çizelge 5), kişi başına yeşil alan miktarı ise 0,56 m²/kişi'dir ve bu rakam Türkiye standartlarının son derece gerisinde kalmaktadır. Bu durumun nedenleri arasında mahalledeki sokakların dar ve yapıların iç içe geçmiş olması gösterilebilir. Buna rağmen Odunpazarı Belediyesi'nin Park ve Bahçeler Müdürlüğü tarafından Yaylalı sokakta yeni bir yeşil alan projesi 2006 yılı çalışma planına alınmış durumdadır.

Çizelge 5. Yıldıztepe Mahallesi Yeşil Alanları

Parkın Yeri	Alan (m ²)	Çocuk Oyun Alanı (m ²)	Oyun Alanı Durumu	Net Yeşil Alan (m ²)
Muhtarlık Yanı	1,920		Var	1,920
Yıldıztepe Taksi Yanı	1,000		Yok	1,000
Şenyüz Sk.	1,000	200	Var	800
Bülbülcü Sk.	1,500	200	Var	1,300
Toplam				5,020

4.4. Ulaşım ve Altyapı

Kentteki ulaşım hizmetleri Büyükşehir belediyesi tarafından koordine edilmektedir. Yıldıztepe mahallesindeki tüm sokaklara hizmet veren araç Büyükşehir belediyesine ait 18 numaralı otobüs hattıdır. Bunun yanında 13, 27, 30, 34 ve 42 numaralı otobüs hatları da mahalle yakınındaki sokak ve caddelerden geçmektedir. Otobüs hatlarının yanında 18, 32 ve 34 nolu dolmuşlar da mahalleye ulaşım konusunda hizmet vermektedirler. Ayrıca 2004 yılı Aralık ayında hizmete giren tramvay sistemi, mahalleye komşu olan Büyükdere ve Göztepe mahalleleri sınırları içinden geçmekte ve mahalle sakinleri tarafından şehir merkezine ulaşımında kullanılmaktadır. Bu arada mahallenin şehir merkezine yakın olması nedeniyle zaman zaman mahalle sakinleri şehir merkezine yürüyerek de ulaşabilmektedirler. Mahallede ulaşım konusundaki en büyük sıkıntı, bazı cadde ve sokakların darlığı ve mahallenin bir yamaç üzerinde kurulmuş olmasından dolayı kış aylarında buzlanmadan kaynaklanan aksamalıdır (Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Ulaşım Daire Başkanlığı 2004).

Yıldıztepe mahalle muhtarıyla yapılan görüşmede mahalle sınırları içinde bir adet ticari taksi durağı bulunmaktadır. Ancak ulaşım konusunda Şehit Yüzbaşı

Tuncer Güngör caddesinde trafik sinyalizasyon sorununun olduğu ifade edilmiştir. Sonuç olarak mahalle ulaşım açısından şehir merkezi ile entegre olmuş denilebilir.

Yıldıztepe mahallesinde kanalizasyon çalışmaları başlamadan önce septik çukurlarda biriktirilen atıklar ya vidanjörlerle çekilmek suretiyle şehir dışında belediye tarafından gösterilen boşaltım alanına deşarj edilir, yada mahallenin bir bölümünden geçen DSI'ye ait ana sulama kanalına vatandaşın kendi imkanlarıyla boru döşemek suretiyle, atık sular deşarj edilirdi. ESKİ genel müdürlüğüne mahalledeki içme su borularının yenilenmesinden önce bir kısmı belediye tarafından, bir kısmı da vatandaşın kendi imkanlarıyla döşenen küçük çaplı ve değişik tipteki galvanize ve pvc gibi borularla mahalleye içme ve kullanma suyu sağlanmıştır. 1997 yılında başlayan kanalizasyon çalışmaları 2000 yılında tamamlanarak mahallenin atık su sorunu çözülmüştür. Kanalizasyon çalışmalarına paralel olarak 1998 yılı ile 2000 yılları arasında 6800 m uzunluğunda 100 mm çapında pvc su borusu döşenmiş ve mahalledeki abonelerin abone bağlantıları yenilenmiştir. Ayrıca mahallenin su basma tehlikesi yaşanan bazı cadde ve sokaklarına yağmur suyu deşarj hattı döşenmiş, toplanan yağmur suları DSI'nin sağ ana kanalına deşarj edilerek mahallenin yağmur suyu problemi de çözümlenmiştir (ESKİ Genel Müdürlüğü Altyapı Kanalizasyon Daire Başkanlığı 2004).

Mahallenin tamamında doğalgaz sistemi bulunmamaktadır. Mahalle sakinleriyle yapılan mülakat sırasında Esgaz'a dilekçe ile doğalgaz için başvurulduğu ancak olumlu bir cevap alınmadığı ifade edilmiştir. Sadece Şehit Yzb. T. Güngör caddesi üzerinde yer alan ESGAZ basım istasyonuna yakın olan bazı konutlarda ve askeri lojmanların tamamında doğalgaz sisteminin varlığı söz konusudur. Esgaz'da ilgili birimle yapılan görüşmede Yıldıztepe mahallesinde doğalgaz sistemi gerçekleştirilmesi halinde kar amacı ile bir geri dönüşüm olmadığından bu süre içerisinde mahalleye ESGAZ tarafından doğalgaz sisteminin döşenmemiş olduğu ancak ilde imar izni bulunan tüm mahalle ve sokaklara önümüzdeki 5 yıllık bir dönemde doğalgaz sistemi döşeneceği, ESGAZ ve belediyenin bu konuda ortak bir çalışma içinde olduğu belirtilmiştir. Mahalleye doğal gaz sistemi getirildiğinde

mahallede bugün için görülen hava kirlilik değerlerinin daha da azalacağı bir gerçektir (ESGAZ 2004).

Yıldıztepe mahalle muhtarıyla yapılan görüşmede; mahallede önemli bir altyapı sorununun olmadığı, şiddetli yağmur yağdığı dönemlerde küçük sıkıntıların yaşandığı, altyapı konusunda mahallenin en önemli sorununun, henüz doğalgaz sisteminin mahallenin bütününe yayılmamış olduğu tespit edilmiştir. Bu arada mahalle sakinlerinin içme suyu ihtiyaçlarını, şehrin bütününde olduğu gibi damacanalarda satılan Kalabak suyu şeklinde temin ettikleri öğrenilmiştir.

4.5. Çevre Sorunları

Mahallede temizlik işleriyle ilgili olarak özel bir şirket olan Ortem Temizlik ve Ltd. Şti. Odunpazarı Belediyesi bünyesinde hizmet vermektedir. Yıldıztepe mahallesinde katı atıkların toplanması işlemi, Odunpazarı belediyesi tarafından haftanın Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günlerinde sabah 07.00-09.00 saatleri arasında gerçekleştirilmektedir. Mahallede daha önce belli noktalarda bulunan çöp kafesi, varil ve çöp bidonları, mahalle sakinlerinin çöp bırakma saatlerine düzenli uymamalarından dolayı kaldırılmıştır. Bu uygulama ile konu ile ilgili daha az problem yaşandığı tespit edilmiştir.

Odunpazarı belediyesinde hizmet veren toplam 30 çöp aracının 18 adeti sıkıştırılmalı çöp aracı şeklindedir. Belediyede yol ve arsa süpürme hizmeti dahilinde 240 adet personel vardiyalı sistemde çalışmaktadır. Bu imkanlar çerçevesinde mahalledeki temizlik hizmetleri düzenli bir şekilde yürütülmeye çalışılmaktadır.

İlde Köprübaşı mevkiinde yer alan Hava Kirliliği Ölçüm İstasyonu'ndan kış ayları için alınan değerler Çizelge 6'da görülmektedir. Bu değerler Türkiye standartlarında hava kirliliğinde sınır değerler olarak kabul edilen SO₂ için 400 ug/m³, duman için 300 ug/m³ değerinin altındadır. Dolayısıyla kış aylarında kirlilik oranları standartların üzerine çıkmamaktadır. Bunun en önemli nedeninin ildeki

doğal gaz kullanımının kentin büyük bir bölümüne yayılmış olmasından olduğu tahmin edilmektedir.

İl sağlık müdürlüğünün ilgili birimine göre Eskişehir ilinde yakıt olarak ithal Sibiryaya ve Soma kömürünün kullanımı yasaldır. Ancak Yıldıztepe mahallesi sakinleri genel olarak düşük gelir grubuna dahil insanlardan meydana geldiği için bütün yasal denetimlere rağmen mahallede az da olsa, kaçak kömür kullanımına rastlanmaktadır.

Kış aylarında kentin sanayi bölgesi üzerinden gelen doğu yönlü rüzgarların hakim duruma gelmesi ve şehir içinde yakıt kullanımının artması, yaz mevsimine göre nispeten hava kirliliği yaratıp yaşamı olumsuz yönde etkilemektedir. Yıldıztepe mahallesinde doğalgaz sisteminin bulunmaması ve yakıt olarak kaçak kömürün kullanılması, mahalledeki hava kirliliğini arttırmaktadır. Ancak İl Sağlık Müdürlüğü'nden alınan verilere göre ilde ve mahallede dünya standartları olan $SO_2 = 400 \text{ ug/m}^3$ ve Duman = 300 ug/m^3 değerlerinin oldukça altında bir hava kirliliğinden söz edilebilir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Eskişehir İli Kış Ayları SO_2 ve Duman Değerleri

Aylar	SO_2 (ug/m ³)	Duman (ug/m ³)
Ekim	49	35
Kasım	59	51
Aralık	68	65
Ocak	74	61
Şubat	74	42
Mart	69	36
Kış Ayları Ortalama	66	48

Kaynak: Eskişehir İl Sağlık Müdürlüğü Verileri 2004.

Yıldıztepe mahallesinin jeomorfolojik olarak eğimli bir arazi üzerinde bulunması ve hakim rüzgar yönünün yaz aylarında batı sektörlü olması nedeniyle, mahallede hava kirliliği sorunu yaşanmamaktadır.

5. BÖLÜM: ARAŞTIRMA BULGULARI

Yıldıztepe mahallesinde yapılan alan çalışmaları her haneden 1 kişi olmak üzere 191 haneye uygulanan anketlerden oluşmaktadır. Ankette yer alan sorular esas olarak mahallede yaşayanların sosyal ve ekonomik yapısını ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu çerçevede mahalle sakinlerinin doğum yeri, eğitim durumu, aylık gelir grubu, iş durumu, hangi sosyal güvenlik kurumuna bağlı oldukları, oturdukları evin mülkiyet durumu gibi sorulara cevap aranmıştır. Uygulamadan elde edilen verilerin değerlendirilmesinde anketteki soru sıralamasına bağlı kalınmamış ve veriler amaca uygun yerlerde değerlendirilmiştir. Değerlendirmede elde edilen veriler önce pasta grafiklerle analiz edilmiş, ardından SPSS analiz programı ile değerlendirilmiştir. Sağlıklı cevaplandığı düşünülen sorular seçilerek, bunlar üzerinde 2 değişkenli χ^2 (khi-kare) testi uygulanmıştır.

Anket uygulamasının yanı sıra, çoğunlukla mahalle muhtarı ile olmak üzere bazı mahalle sakinleri, Büyükşehir belediyesi ve Odunpazarı belediyesinden ilgili birimlerle görüşülerek mahalle hakkında bilgi toplanmaya çalışılmıştır. Bu çerçevede öncelikle Yıldıztepe mahallesinin yerleşim süreci ve fiziki mekan özellikleri değerlendirilmiştir. Ardından mahallede yaşayanların göç nitelikleri ve son olarak da mahallenin sosyo-ekonomik yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

5.1. Yıldıztepe Mahallesinde Yerleşim Süreci ve Mekanla İlgili Temel Nitelikler

5.1.1. Konutların Mülkiyeti

Kent yaşamında insanların hayatlarını idame ettirebilmeleri için öncelikle çözmeleri gereken en önemli sorunların başında, konut edinme ve iş bulma problemi yer alır. Bu sorunların çözümü ise genel olarak merkezi yada yerel yönetimlerin iş olanakları yaratma çabası ve buna bağlı olarak kentteki iş olanaklarına, göç edenlerin kentte kalış süresine veya geldiği yerden kaynak aktarımına bağlıdır. Bu

belirleyici temel faktörlerin yanı sıra kentteki gecekondu yapımına elverişli alanların varlığı ve yerel yönetimlerin gecekondu yapımına karşı izlediği politikalar da kente göç edenlerin konut sahibi olmalarında etkili olmaktadır (Işık 2000: 47).

Anket uygulanan hanelerden önemli bir kısmının, % 61'inin, ev sahibi olduğu, % 39'unun ise kiracı olduğu görülmektedir (Şekil 9). Bu durum, insan yaşamında temel bir ihtiyaç olan konut sorununun Yıldıztepe mahallesinde büyük ölçüde temel bir sorun olmadığını göstermektedir. Nitekim mahalleye ilk yerleşen ailelerin zaman içinde ekonomik imkanlarının iyileşmesiyle kentin daha modern kesimlerine geçtikleri ve boşalttıkları konutları, maddi durumu kendilerinden daha zayıf ve kente daha sonra gelen ailelere kiraladıkları gözlenmiştir. Özellikle Yıldıztepe mahallesinden sonra kurulan ve Yıldıztepe mahallesine komşu olan Yenikent yapı kooperatifi blokları, Yıldıztepe mahallesi sakinleri tarafından en çok tercih edilen yer olarak belirtilebilir.

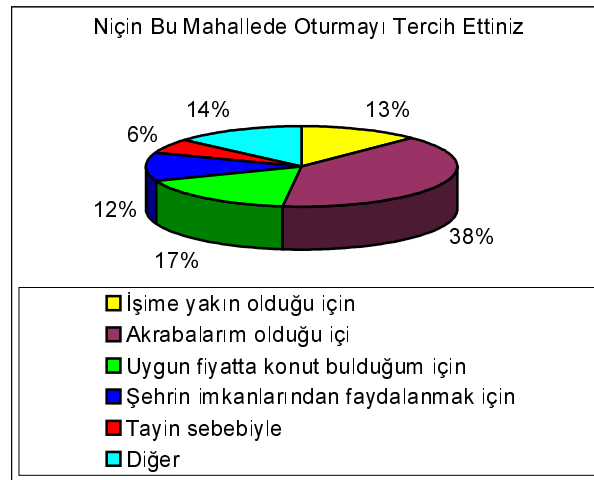

Şekil 9. Yıldıztepe mahallesinde hanelerin konut mülkiyetlerine göre oransal dağılımı.

5.1.2. Yıldıztepe Mahallesinde Yerleşmenin Temel Nedenleri

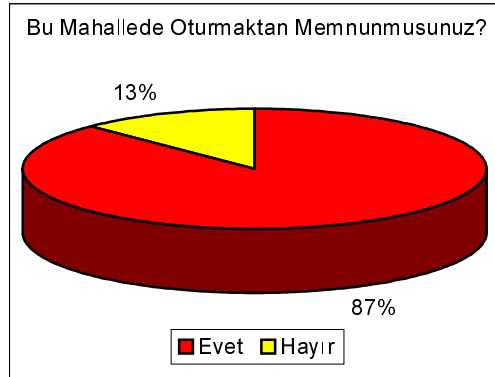
Yıldıztepe mahallesinde uygulanan ankette bu mahallede niçin oturmayı tercih ettiniz sorusuna ankete katılanların % 38'inin "akrabalarım olduğu için"

şeklinde cevapladıkları görülmektedir (Şekil 10). Bu durum Yıldıztepe mahallesine yerleşenlerin genellikle birbirine yakın bir şekilde yerleşmeyi dolayısıyla akraba ve hemşerilik faktörünün mahalleye yerleşme kararında etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca gecekondü mahallelerinde oturan ailelerin gelir durumunun düşük olduğu düşünüldüğünde ankete katılanların % 13'lük kısmının iş yerine harcama yapmadan ulaşabilmek için % 17'lik kısmın ise bu mahallede uygun fiyatta konut bulabildiği için burada yerleşmeyi tercih ettiği görülmektedir. Yıldıztepe mahallesinde yerleşmeyi tercih etme nedenleri arasında; “şehrin imkanlarından yararlanmak” seçeneği % 12'lik bir değerle, “tayin sebebi” seçeneği ise % 6'lık bir değer ile diğer tercih nedenlerinin yanında oldukça sınırlı kalmaktadır. Tayin sebebiyle gelenleri Yıldıztepe askeri lojmanlarında oturanlar teşkil etmektedir.

Şekil 10. Ankete katılanların Yıldıztepe mahallesine yerleşim nedenlerine göre oransal dağılımı

Anket uygulanan hanelerden, “Bu mahallede oturmaktan memnun musunuz?” sorusuna % 87 oranında “Evet”, % 13 oranında “Hayır” cevabını vermiştir. (Şekil 11). Bu durum, gecekondü insanının tüm olumsuzluklara rağmen içinde bulunduğu yaşam koşullarını kabullendiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

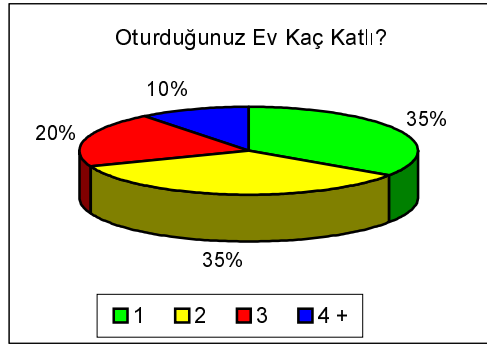

Şekil 11. Ankete katılanların Yıldıztepe mahallesinden memnuniyet durumlarının oransal dağılımı.

5.1.3. Konutların Kat Sayısı ve Donanımları

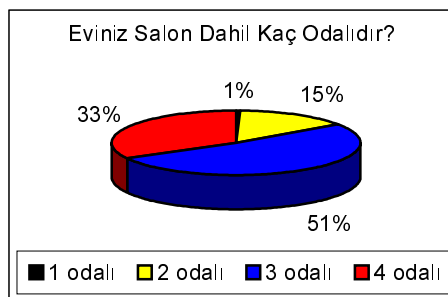
Gecekondu mahallelerinde yapılaşma, bir yandan gecekondu konusunda çıkartılan yasalardaki boşluklar, bir yandan da yerel yönetimlerin oy kaygısıyla mahalle sakinlerine verilen tavizler nedeniyle gecekondu tanımının aksine geniş bir zamanda ve betonarme şeklinde devam etmektedir. Başlangıçta tek kat şeklinde inşa edilen konutlar, ekonomik güce bağlı olarak zamanla yükselmektedir (Işık 2000: 56). Aynı durum Yıldıztepe mahallesi için de geçerli olup, tek katlı konutlar zamanla iki ve daha fazla katlı konutlara dönüşmüşlerdir.

Yıldıztepe mahallesindeki konutların kat sayılarına bakıldığında; tek ve 2 katlı konutlar % 35 ile aynı oranlara sahipken, 3 katlı konutlar % 20, 4 ve daha fazla katlı konutların ise % 10'luk orana sahip olduğu görülmektedir (Şekil 12).

Şekil 12. Yıldıztepe mahallesinde evlerinin kat sayısının oransal dağılımı.

Bir konuttaki temel donanımlarından biri olarak kabul edilen oda sayısına bakıldığında ise ankete katılanların yarıdan fazlasının konutlarının 3 ve 4 odalı olduğu, % 15'inin 2 odalı olduğu, sadece % 1'lik bir bölümünün tek odalı olduğu görülmektedir (Şekil 13). Bu durum, mahalledeki gelir durumunun çok düşük olmadığını bir göstergesi olarak değerlendirilebileceği gibi mahallede, kentlerdeki çekirdek aile yapısı özelliğinden çok, geldikleri kırsal alanlardaki gibi kalabalık aile yapısını devam ettirildiğinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Bu arada ankette yer alan “Evde tuvalet ve banyo var mı?” sorusuna ankete katılanların tamamı “Evet” cevabını vermişlerdir. Bu değerler, Yıldıztepe mahallesindeki gecekondu tipi konutların, bir gecede inşa edilen gecekondu konutlarından farklı özellik taşıdığını göstermektedir.

Şekil 13. Yıldıztepe mahallesindeki konutların oda sayısının oransal dağılımı.

Anket uygulamasından elde edilen bu değerlere karşın son birkaç yıl içerisinde mahalledeki konutların kat sayısında ve donanımlarında önemli

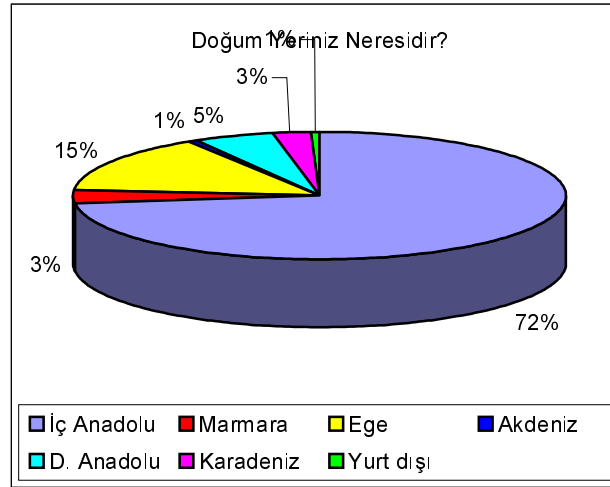
iyileşmeler olduğu somut bir gerçektir. Bu iyileşme daha ziyade Seyitgazi ilçe yolu üzerindeki konutlarda çok daha belirgindir (Foto 2). Bu gelişmeyi tetikleyen temel faktörün, mahalleye komşu olan Büyükdere ve Göztepe mahallelerinden tramvay ulaşım sisteminin geçmesi ve Odunpazarı belediyesinin Büyükdere mahallesinde gerçekleştirmeyi planladığı kamulaştırma esasına dayanan “Kentsel Dönüşüm Planı” projesi olduğu tahmin edilmektedir. Bu iki faktör, başta Büyükdere ve Göztepe mahalleleri olmak üzere Yıldıztepe ve Gültepe mahallelerinde konut kalitesi ve kat sayısında önemli değişimleri beraberinde getirmiştir.

5.2. Yıldıztepe Mahallesinde Hanelerin Göç Nitelikleri

5.2.1. Ankete Katılanların Geldikleri Coğrafi Bölgeler

Göç ile ilgili bulgularda ankete katılanların doğum yeri ölçütü dikkate alınmıştır. Anket uygulananların doğdukları iller aynı zamanda onların Eskişehir’e göç ettikleri yerler olarak kabul edilmiştir.

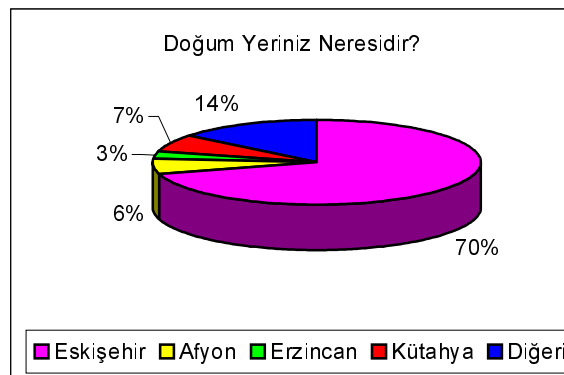
İnceleme sahasında uygulanan anketlerde İç Anadolu ve Ege Bölgesi’nden gelenlerin fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Nitekim ankete katılanların % 72’si İç Anadolu Bölgesi, % 15’i Ege Bölgesi’nden gelmiştir. Bunları % 5 ile Doğu Anadolu, % 3 ile Karadeniz ve Marmara Bölgesi izlerken, Akdeniz Bölgesi ve Yurt dışından gelenler % 1’erlik paya sahiptir (Şekil 14). Mahallede Ege Bölgesi’nden göç edenlerin oranının yüksek olmasının nedeninin özellikle Kütahya ve Afyon illerinden Eskişehir’e yaşanan göçün bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Şekil 14. Yıldıztepe mahallesine yerleşenlerin geldikleri coğrafi bölgelere göre oransal dağılımı.

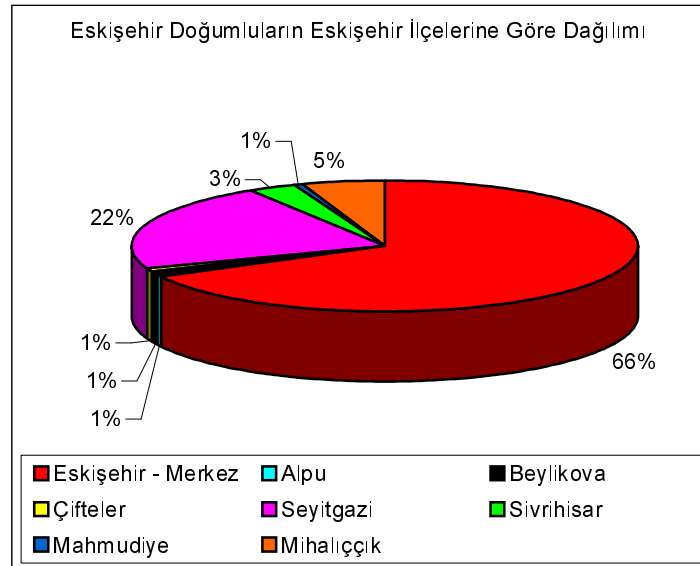
Coğrafi bölgeler açısından yapılan bu değerlendirmenin yanı sıra kente yaşanan göç, kentin ilçeleri ile iller bazında da incelenebilir.

Buna göre mahalleye göç edenlerin oransal dağılımına iller bazında bakıldığında; ankete katılanların % 70'i Eskişehir'in ilçe ve köylerinden, % 7'si Kütahya'dan, % 6'sı Afyon'dan, % 3'ü Erzincan'dan ve % 14'ü Diğer illerden göç etmişlerdir (Şekil 15).

Şekil 15. Yıldıztepe mahallesine yerleşenlerin geldikleri illere göre oransal dağılımı.

Mahalleye göç edenlerin oransal dağılımına iller bazında bakıldığında ise Eskişehir doğumluların sayısının yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum, mahalleye Eskişehir'e bağlı ilçe ve köylerden yoğun olarak göç yaşandığının önemli bir göstergesidir. Özellikle ankete katılanların önemli bir bölümünün Seyitgazi ilçesi ve köylerinden mahalleye göç ettiği araştırmamızın bulgularındandır. Ankete katılanlardan Eskişehir ve ilçeleri doğumlu olan 134 kişiden % 22'si Seyitgazi ve köyleri doğumlu olup, bu durumun, mahallenin Seyitgazi ilçe yolu üzerinde kurulmuş olmasından kaynaklandığı söylenebilir (Şekil 16).

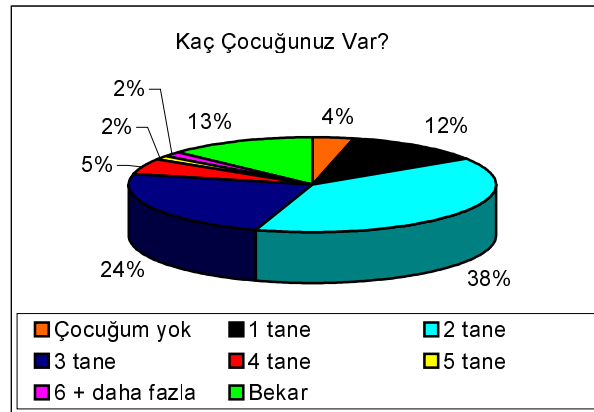
Şekil 16. Yıldıztepe mahallesine yerleşenlerin geldikleri Eskişehir ili ilçelerine göre oransal dağılımı.

5.3. Yıldıztepe Mahaltesinde Sosyal ve Ekonomik Nitelikler

5.3.1. Ankete Katılanların Sosyal Nitelikleri

5.3.1.1. Çocuk Sayısı

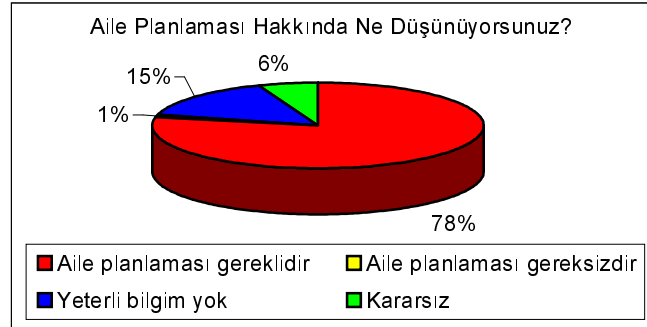
Büyük kentlerdeki gecekondu mahallelerinin nüfus yapısı incelendiğinde genellikle kırsal bölgelerden gelen bir takım alışkanlıkların devam ettiği söylenebilir. Kırsal bölge insanının eğitim düzeyinin düşüklüğü ve doğacak çocuğun ekonomik açıdan iş gücü potansiyeli olarak algılanması, gecekondu ailelerinde çocuk sayısının fazlalığı sonucunu doğurmuştur. Ancak anket uygulananlardan 1 veya 2 çocuğa sahip olanlar % 50, buna karşılık 6 veya daha fazla çocuğa sahip olanlar ise sadece % 2 oranındadır (Şekil 17).

Şekil 17. Yıldıztepe mahaltesinde çocuk sayısının oransal dağılımı

Görüldüğü üzere Yıldıztepe mahaltesindeki çocuk sayısı durumu büyük kentlerdeki gecekondu ailelerinin sahip oldukları çocuk sayısı miktarları ile farklılık göstermektedir. Bu durum, mahalledekilerin eğitim düzeylerinin geldikleri kırsal bölgelere göre daha iyi olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Anket uygulamasında sorulan “Aile planlaması hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna

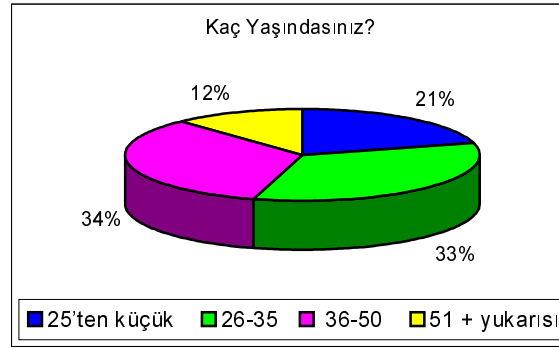
verilen cevaplar bu konudaki bilinçlenmenin göstergesi sayılabilir. Nitekim ankete katılanların % 78'i aile planlamasının gerekli olduğunu düşünürken, % 1'i aile planlamasının gereksiz olduğunu, % 15'i ise aile planlaması konusunda yeterli bilgisi olmadığını belirtmiştir (Şekil 18).

Şekil 18. Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların aile planlaması hakkındaki görüşlerinin oransal dağılımı

5.3.1.2. Yaş Yapısı

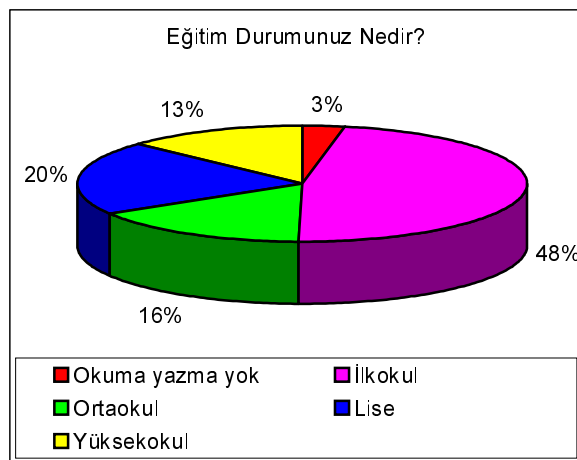
Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların yaş yapısı incelendiğinde 26-35 yaş grubundakiler ile 36-50 yaş grubundakilerin toplamda % 67'lik bir payı kapsadığı görülmektedir. Ankete katılanlardan, 25 yaşından küçük olanların oranı % 21'lik bir paya sahipken, 51 yaş ve üstündekiler % 12'lik bir paya sahiptir (Şekil 19). Yaş yapısıyla ilgili olarak orta ve genç nüfusun yaşlı nüfustan daha fazla olması, ekonomik hayatta aktif olarak yer aldığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Şekil 19. Yıldıztepe mahallesinde anket uygulananların yaş grubuna göre oransal dağılımı

5.3.1.3. Eğitim Düzeyi

Ülkemizde eğitim düzeyindeki farklılık özellikle kentsel yerleşmelerle kırsal yerleşmeler arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Anket katılanların % 3'ünün okuma yazma bilmediği, % 64'ünün ilköğretim, % 20'sinin lise mezunu olduğu görülürken, bunları % 13'le yüksek okul mezunlarının izlediği görülmektedir (Şekil 20).

Şekil 20. Yıldıztepe mahallesinde eğitim durumunun oransal dağılımı

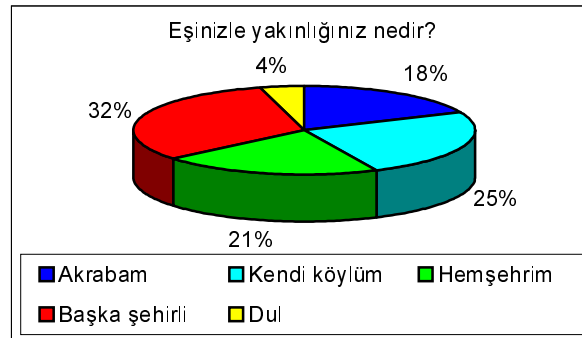
Anket uygulananların yarısından fazlasının okuma-yazma bilmeyenler ve ilkokul mezunu olması ve “Günlük gazete okuyor musunuz?” sorusuna yarısından fazlasının “hayır” cevabı vermiş olması (Şekil 21), mahalledeki eğitim düzeyinin düşük olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki ankete katılanlardan ortaokul, lise ve yüksek okul mezunları toplamı da azımsanmayacak değerdedir.

Şekil 21. Yıldıztepe mahallesinde anket uygulananların günlük gazete okuyup okumamalarının oransal dağılımı.

5.3.1.4. Eşler Arasındaki Akrabalık

Yıldıztepe mahallesinde eşler arasındaki akrabalık durumu incelendiğinde; % 32'unun eşinin başka şehirlisi, % 25'inin kendi köylüsü, % 21'inin hemşehrisi, % 18'inin akrabası ve % 4'ünün dul olduğu görülmektedir (Şekil 22).

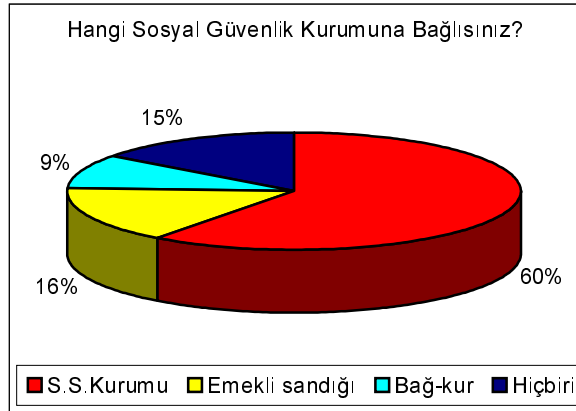
Şekil 22. Yıldıztepe mahallesinde anket uygulananların eşleriyle yakınlıklarının oransal dağılımı

Anketten elde ettiğimiz sonuçlar özellikle sosyal açıdan değerlendirildiğinde Yıldıztepe mahallesinde tam anlamıyla bir kent kültüründen bahsedilemeyeceği, şuan mevcut olan kültürün ise önemli ölçüde kırsal kesimden gelen nüfus ile beslendiği, dolayısıyla mahallede kırsal kültürün baskın olduğu söylenebilir. Yıldıztepe mahallesinde yaşayan nüfus tam anlamıyla soysal anlamda kentle bütünleşmemiş olduğu ve nüfusun, kır-kent nüfus özelliği taşıdığı ifade edilebilir. Bu durum anket uygulananların eğitim düzeylerinde de kendini açık bir şekilde göstermektedir. Düşük gelir düzeyi, kırsal kültür özelliklerinin varlığı ve eğitim düzeyinin düşüklüğü gibi nedenler mahallede kırsal kültürün daha uzun süre devam edeceğinin bir göstergesi olarak gösterilebilir.

5.3.1.5. Anket Uygulananların Bağlı Oldukları Sosyal Güvenlik Kurumları

Bir ülkedeki çalışan nüfusun sosyal güvenlik kurumlarından herhangi birine tabi olması sosyal devlet anlayışının önemli göstergelerinden bir tanesidir. Bu gösterge aynı zamanda ülkelerin gelişmişlik düzeyinin bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Ancak kırsal bölgelerden kente göç eden nüfusun en önemli eksikliklerinden biri de gecekondular mahallelerinde oturanların herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna bağlı olmamalarıdır. Sağlık hizmetlerini kendi imkanlarıyla yeterli ölçüde karşılayamadıkları için yaşam kalitelerinin düşmesine neden olmaktadır.

Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumlarına baktığımızda en yüksek oranı % 60 ile SSK'ya bağlı olanlar oluşturmaktadır. Bunu % 16 ile Emekli sandığına bağlı olanlar izlerken % 9 ile Bağ-kur'a bağlı olanlar üçüncü sırada yer almaktadır. Ancak anket uygulananların % 15 gibi azımsanmayacak bir bölümü ise hiçbir sosyal güvenlik kurumuna bağlı bulunmamaktadır (Şekil 23).

Şekil 23. Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumuna göre oransal dağılımı

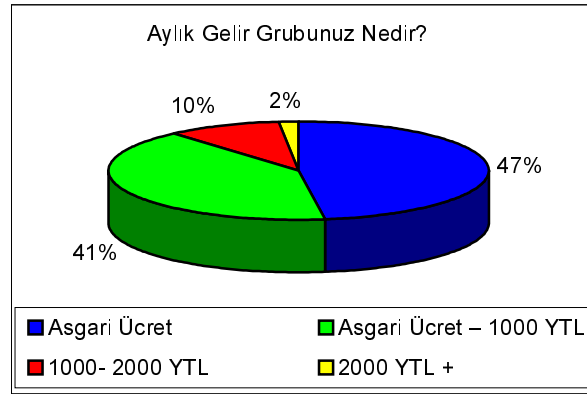
5.3.2. Anket Uygulananların Ekonomik Nitelikleri

Çalışmanın bu bölümünde ailelerin ekonomik yapılarını ilgilendiren çeşitli konular ve bunlar arasındaki ilişkiler ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda iş kolları, gelir düzeyleri, iş yerine ulaşım biçimi gibi farklı konular üzerinde durulmuştur.

5.3.2.1. Yıldıztepe Mahallesinde Çalışanların Aylık Gelir Grubu

Hanenin gelir düzeyi, mahallelerin ekonomik yapısını belirlemede her zaman ele alınabilecek bir ölçektir. Yıldıztepe mahallesinde gelir durumu ile ilgili değerlendirmede ankete katılanların % 88'i 1000 YTL altında gelire sahiptir. Bu gruba % 10 ile 1000-2000 YTL gelire sahip olanlar izlerken, 2000 YTL'nin üzerinde gelire sahip olanlar ise sadece % 2'lik bölümü oluşturmaktadır (Şekil 24). Bu rakamlar, mahallede yaşayan hane halkının düşük gelir grubuna dahil olduğunu göstermektedir. Mahalle halkının büyük bir bölümü göçle kırsal bölgelerden geldiği için kentte genellikle vasıfsız işçi niteliğinde çalışmaktadır. Eğitimli kalifiye eleman

niteliğindeki kişilerin oranı son derece azdır. Bu durumun bir sonucu olarak, ankete katılanların aylık geliri oldukça düşüktür ve bu sonuç, mahallede yapılan konutların kalitesine de yansımıştır (Foto 5). Anket sonuçlarında görülen % 2'lik 2000 YTL üstü gelire sahip olanlar ise Yıldıztepe askeri lojmanlarında ikamet eden askeri personel ve çalışan eşlerden kaynaklanmaktadır.

Şekil 24. Yıldıztepe mahallesinde anket uygulananların aylık gelir gruplarına oransal dağılımı.

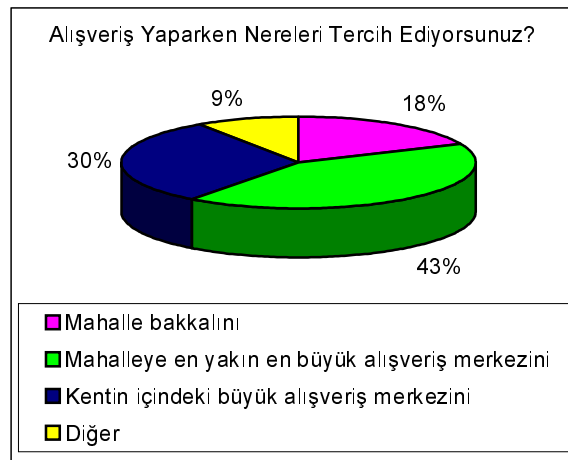
Foto 5. Yıldıztepe mahallesinde gecekondü tipi konutlardan bir görünüş

Foto 6. Mahalledeki en büyük alışveriş merkezi

5.3.2.2. Yıldıztepe Mahallesinde Alışveriş Yapılırken Tercih Edilen Yerler

Ankete katılanların % 43'ü alışverişlerinde mahalleye en yakın ve en büyük alışveriş merkezini tercih ederken (Foto 6), % 30'u kent merkezindeki büyük alışveriş merkezlerini tercih etmektedir. Buna göre ankete katılanların % 73'ü kent kültürü ile yaşamımıza giren süper ve hiper marketlerden alışveriş yapmayı tercih etmektedirler. Mahalle bakkalından alışveriş yapmayı tercih edenlerin oranının % 18 olması (Şekil 25), kırsal bölgedeki alışveriş biçiminin terk edilerek, alışveriş konusunda büyük ölçüde kent kültürünün benimsendiğinin göstergesidir.

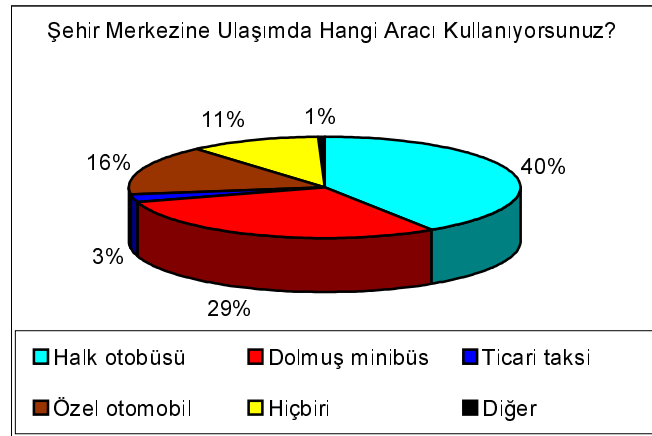
Şekil 25. Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların alışveriş yaptıkları yerlere oransal dağılımı.

5.3.2.3. Yıldıztepe Mahallesinde Ulaşım Biçimi

İş yerine ulaşımın artık önemli bir zaman ve para kaybı olduğu günümüz koşullarında bu iki unsurun birlikte değerlendirilmesi giderek yaygınlaşmıştır. Bu nedenle çalışanların iş yerlerinin bulunduğu alanlara yakınlığı ve uzaklığı ile ulaşım

biçimleri yerleşmelerin gelişme sürecinde ve yerleşilecek alanın seçiminde zaman zaman önemli bir rol oynayabilmektedir (Işık 2000: 91).

Yıldıztepe mahallesinde ankete katılanların % 69'u şehir merkezine ulaşımında toplu taşıma araçlarını tercih ederken % 16'sı özel otomobiliyle, % 3'ü ise ticari taksi kullanmaktadır. Ankete katılanların % 11'i ise ulaşımında herhangi bir araç kullanmadığını dolayısıyla şehir merkezine yürüyerek ulaştığını belirtmiştir. Bu durum, mahallenin şehir merkezinden çok uzak olmadığını bir göstergesi şeklinde değerlendirilebilir. Ankete katılanların % 80'inin şehir merkezine ulaşımı yürüyerek yada toplu taşıma araçlarını kullanarak gerçekleştirmeleri hane gelir düzeylerinin düşüklüğünün bir göstergesi olarak ifade edilebilir (Şekil 26).

Şekil 26. Yıldıztepe mahallesinde anket uygulananların şehir merkezine ulaşımında kullandıkları araçlara göre oransal dağılımı.

5.4. Araştırma Bulgularının χ^2 Yöntemiyle Değerlendirilmesi

Ankette sağlıklı cevaplandığı düşünülen sorular seçilerek, SPSS paket programı kullanılarak iki değişkenli χ^2 (Chi-Square Test) testi uygulanmıştır. χ^2 testinin uygulanma amacı, kategorik olarak elde edilmiş değişkenler arasındaki

ilişkinin (bağımlılığın) irdelenmesidir. Buna göre 2 değer arasındaki uyum düzeyi arttıkça değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı çıkma olasılığı artar. Analiz sürecinde kullanılan ikili değişkenlerin birbirinden bağımsız olduğu kabul edilmiştir. Ankette yer alan soruların her biri ayrı bir durumu betimlemeye çalışmaktadır. Sorulara verilen cevaplar arasında, soruyu cevaplayanların kişisel özellikleri ile davranış yada görüş gibi farklılıkları arasında ilişki olup olmadığı uygulanan χ^2 testi ile ölçülebilir (Büyüköztürk 2005: 142). χ^2 testi uygulamasında hipotez olarak iki değişken arasında bir bağlantının olmadığı kabul edilmiş, olasılık değeri ise % 5 alınmıştır.

5.4.1. Meslek İle Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

Deneklerin aylık gelir grupları ile meslek durumları arasında bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Burada esas araştırılan, benzer işi yapanların ücretlerinde önemli bir fark olup olmadığıdır. Bu değişkenler karşılaştırıldığında ($P=0,036$; $\chi^2 = 34,023$; $SD=21$) sonucuna ulaşılmıştır. Serbestlik derecesi 21 ve 0,05 olasılık için tablo χ^2 değeri 32,67 olduğundan hipotez reddedilir. Bu sonuca göre yapılan iş ile alınan ücret arasında bir bağlantı olduğu ortaya çıkmaktadır. Çizelge 7'ye göre mahallede asgari ücret alanların % 46,3'ü sigortalı işçi olarak çalışmaktadır. Buna karşılık 2000 YTL üzerinde ücret alanların % 50'sini memurlar, % 50'sini ise sigortalı işçiler oluşturmaktadır. Bu durumun, mahalle sınırlarında yer alan askeri lojmanlarda yaşayan askeri personel ve eşlerinin çalışmasından kaynaklandığı söylenebilir. Sonuç olarak mahallede orta gelir grubunun % 80'ini memurlar oluşturmaktadır.

Çizelge 7. Meslek ile gelir düzeyi arasındaki ilişki.

Aylık Gelir / İş	Günlük işler	Vasıfsız işler	Vasıflı işler	Memur	Sigortalı işçi	Küçük esnaf	Orta esnaf	Sigortasız işçi	Toplam
Asgari ücret	3	4	2		19	4	1	8	41
%	7,3	9,8	4,9		46,3	9,8	2,4	19,5	100,0
Asg ücret-1000 YTL	4	2	2	12	20	5			45
%	8,9	4,4	4,4	26,7	44,4	11,1			100,0
1000-2000 YTL		1		8	4	1		1	15
%		6,7		53,3	26,7	6,7		6,7	100,0
2000 YTL +				1	1				2
%				50,0	50,0				100,0
Total	7	7	4	21	44	10	1	9	103
%	6,8	6,8	3,9	20,4	42,7	9,7	1,0	8,7	100,0

5.4.2. Yıldıztepe Mahallesi Tercih Sebebi ile Doğum Yeri Arasındaki İlişki

Deneklerin mahallede oturmayı tercih etme sebebi ile geldikleri yer arasındaki ilişki karşılaştırıldığında, ($P=0,01$; $\chi^2=112,287$; $SD=80$) sonucuna ulaşılmıştır. Serbestlik derecesi 80 ve 0,05 olasılık için tablo χ^2 değeri 101,88 olduğundan hipotez reddedilir. Bu değerlere göre mahalleyi tercih sebebi ile doğum yeri arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmaktadır. Çizelge 8'e göre Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelenlerin % 88,9'u akrabaları olduğu için bu mahallede oturmayı tercih etmişlerdir.

Çizelge 8. Yıldıztepe mahallesini tercih sebebi ile doğum yeri arasındaki ilişki

Doğum Yeri / Oturma Nedeni	İşime yakınlık	Akrabaların olması	Uygun fiyatta konut olması	Şehrin imkanlarından faydalanmak	Tayin sebebi ile	Okula yakınlık	Evlendiğim için	Burada doğduğum için	Lojman için	Eskişehir'i sevdiğim için	Diğer	Toplam
Eskişehir	17	53	26	17	2	1	1	1	1		15	134
%	12,7	39,6	19,4	12,7	1,5	0,7	0,7	0,7	0,7		11,2	100,0
Ankara		2	1									3
%		66,7	33,3									100,0
Konya		2	1	1							1	5
%		40,0	20,0	20,0							20,0	100,0
Marmara	1	1	1		1					1	1	6
%	16,7	16,7	16,7		16,7					16,7	16,7	100,0
Ege	6	8	1	4	4		1				1	25
%	24,0	32,0	4,0	16,0	16,0		4,0				4,0	100,0
Akdeniz					1							1
%					100,0							100,0
D.Anadolu		8									1	9
%		88,9									11,1	100,0
Karadeniz		1	3		2						1	7
%		14,3	42,9		28,6						14,3	100,0
Yurt dışı					1							1
%					100,0							100,0
Toplam	24	75	33	22	11	1	2	1	1	1	20	191
%	12,6	39,3	17,3	11,	5,8	0,5	1,0	0,5	0,5	0,5	10,5	100,0

5.4.3. Geldiği Yere Göre Gelenekleri Sürdürme Durumunun Karşılaştırılması

Deneklerin doğum yeri ile köydeki gelenekleri sürdürüp sürdürmediği karşılaştırıldığında ($P=0,000$; $\chi^2=82,131$; $SD=40$) sonucuna ulaşılmıştır. Serbestlik derecesi 40 ve 0,05 olasılık için tablo χ^2 değeri 55,76 olduğundan hipotez reddedilir. Buna göre doğum yeri ile gelinen yere göre gelenekleri sürdürme arasında bir ilişki vardır. Çizelge 9'a göre deneklerin % 80,6'sının köydeki geleneksel alışkanlıklarını devam ettirdikleri ifade edilebilir.Yani iki değişken arasındaki anlamlılık düzeyi oldukça önemli bulunmuştur.

Çizelge 9. Geldiği yere göre gelenekleri sürdürme durumunun karşılaştırılması

Doğum yeri / Sürdürülen gelenekler	Doğum - Ölüm	Sünnet - Düğün	Misafirlilik- Yardımlaşma	Hiçbiri	Hastalık	Hepsi	Toplam
Eskişehir	2	9	13	6		104	134
%	1,5	6,7	9,7	4,5		77,6	100,0
Ankara					1	2	3
%					33,3	66,7	100,0
Konya		1		1		3	5
%		20,0		20,0		60,0	100,0
Marmara						6	6
%						100,0	100,0
Ege						25	25
%						100,0	100,0
Akdeniz						1	1
%						100,0	100,0
D.Anadolu			1	1		7	9
%			11,1	11,1		77,8	100,0
Karadeniz		1		1		5	7
%		14,3		14,3		71,4	100,0
Yurt dışı						1	1
%						100,0	100,0
Toplam	2	11	14	9	1	154	191
%	1,0	5,8	7,3	4,7	0,5	80,6	100,0

5.4.4. Yaş Durumuna Göre Sahip Olunan Çocuk Sayısı

Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı ile yaş durumu karşılaştırıldığında ($P=0,000$; $\chi^2=35,991$; $SD=28$) sonucuna ulaşılmıştır. Serbestlik derecesi 28 ve 0,05 olasılık için tablo χ^2 değeri 41,34 olduğundan hipotez kabul edilir. Bu değerlere göre kişinin sahip olduğu çocuk sayısı ile yaşı arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Çizelge 10'a göre 50 yaşından büyük olanların % 8'i 6 ve daha fazla çocuğa sahipken 25 – 35 yaş grubundakilerin % 93'ü 3 ve daha az çocuğa sahiptir.

Çizelge 10. Yaş durumuna göre sahip olunan çocuk sayısı.

Çocuk sayısı / Yaş	Çocuğum yok	1 çocuk	2 çocuk	3 çocuk	4 çocuk	5 çocuk	6 + daha fazla	Bekar	Toplam
< 25	5	4	2	4	1			24	40
%	12,5	10,0	5,0	10,0	2,5			60,0	100,0
26-35	1	16	34	7	1		1	1	61
%	1,6	26,2	55,7	11,5	1,6		1,6	1,6	100,0
36-50		3	34	23	5				65
%		4,6	52,3	35,4	7,7				100,0
> 50	1		5	11	3	3	2		25
%	4,0		20,0	44,0	12,0	12,0	8,0		100,0
Toplam	7	23	75	45	10	3	3	25	191
%	3,7	12,0	39,3	23,6	5,2	1,6	1,6	13,1	100,0

5.4.5. Geldiği Yere Göre Sahip Olduğu Çocuk Sayısının Karşılaştırılması

Deneklerin sahip oldukları çocuk sayısı ile geldikleri yer karşılaştırıldığında ($P=0,107$; $\chi^2=69,420$ $SD=56$) sonucuna ulaşılmıştır. Serbestlik derecesi 56 ve 0,05 olasılık için tablo χ^2 değeri 79,08 olduğundan hipotez kabul edilir. Buna göre iki değişken arasında bir fark olmadığı söylenebilir. Çizelge 11'e göre deneklerin % 1,6'sının 6 ve daha çok çocuğa sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Bölgelere göre bakıldığında ise Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelenlerin % 22'si 2 çocuktur. 4 ve üzerinde çocuk sahibi olanların oranı ise % 22'dir. Beklenenin aksine Doğu Anadolu Bölgesi'nden gelenlerin çok çocuklu olmadıkları görülmüştür.

Çizelge 11. Geldiği yere göre sahip olduğu çocuk sayısının karşılaştırılması.

Geldiği yer / Çocuk sayısı	Çocuğum yok	1 çocuk	2 çocuk	3 çocuk	4 çocuk	5 çocuk	6 + çocuk	Bekar	Toplam
Eskişehir	5	13	49	34	9	1	2	21	134
%	3,7	9,7	36,6	25,4	6,7	0,7	1,5	15,7	100,0
Ankara			2	1					3
%			66,7	33,3					100,0
Konya			3	1	1				5
%			60,0	20,0	20,0				100,0
Marmara		2	2	2					6
%		33,3	33,3	33,3					100,0
Ege		4	11	5			1	4	25
%		16,0	44,0	20,0			4,0	16,0	100,0
Akdeniz			1						1
%			100,0						100,0
D.Anadolu		1	4	2		2			9
%		11,1	44,4	22,2		22,2			100,0
Karadeniz	2	2	3						7
%	28,6	28,6	42,9						100,0
Yurt dışı		1							1
%		100,0							100,0
Toplam	7	23	75	45	10	3	3	25	191
%	3,7	12,0	39,3	23,6	5,2	1,6	1,6	13,1	100,0

ortak özelliği küçük ve büyük sanayi kuruluşlarının çevresinde ve kent merkezine ulaşan ana bağlantılar üzerinde kurulmuş olmalarıdır. 1970'lerden sonra kentin mekansal yapısında önem kazanan gecekondü türü konutların Türkiye'nin pek çok büyük kentindeki gecekondulara göre daha nitelikli gereçlerle inşa edilmesi, nitelik açısından bir problem doğurmamakla birlikte, bir plan gözetmeden yapılmış olmaları, çıkmaz sokakları ve problemleri beraberinde getirmiştir.

Yukarıda ifade edildiği gibi kentsel gelişim süreci içerisinde ortaya çıkan gecekondü mahallelerinden bir tanesi de inceleme sahası olan Yıldıztepe mahallesidir. İncelemede mahallenin kentsel gelişimi incelenirken kentin ve mahallenin hangi etkenlerle büyüdüğünü, bu büyüme ve gelişme gerçekleşirken mahallede yaşanan değişimlerin ne şekilde ve hangi faktörlere bağlı olarak gerçekleştiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu sebeple çalışma kentsel gelişim açısından küçük ölçekli bir çalışma olarak değerlendirilebilir. Çalışmadan ortaya çıkardığımız sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz.

Yıldıztepe mahallesinde kentsel gelişim sürecinde ortaya çıkan sorunlar, aslında ülkemizdeki pek çok gecekondü bölgesindeki sorunlardan çok farklı özellikler içermemektedir. Mahallenin nüvesini 1950-60 döneminde kente yaşanan yoğun göç oluşturmuştur. Bu sebeple diyebilirizki Yıldıztepe mahallesi, şehrin çekirdeğine ilk eklenen mahallelerden biridir. Mahallenin büyümesini ve gelişmesini tetikleyen temel sebep ise 1975-1976 yıllarında mahalle sınırlarına dahil olan askeri lojmanlar olmuştur.

Mahallenin gelişimindeki bir diğer faktör ise mahallenin kurulduğu bölgenin Seyitgazi ilçe yolu üzerindedir. Bu durum, mahallenin demografik yapısını etkilemiş olup, mahalleye göç edenlerin önemli bir bölümü Seyitgazi ve köylerinden gelen kişilerden oluşmuştur. Ayrıca sahip olduğu demografik ve kültürel yapı nedeniyle kente doğu illerinden göç edenlerin ilk yerleştikleri sahalardan birinin Yıldıztepe mahallesi olduğu gözlenmiştir.

Mahalledeki ulaşım, alt yapı, yeşil alan, sosyal fonksiyon alanları gibi özelliklerine baktığımızda, ulaşım ve alt yapı açısından çok büyük bir problemin

olmadığı, buna karşın kentsel planlamadaki yetersizlik sebebiyle iç içe geçmiş dar sokakların varlığı söz konusudur. Bu durum, mahallede, mahalle içi ulaşımı özellikle kış aylarında sıkıntıya sokmakla birlikte, mahallenin şehir ile olan bağlantısında herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Kentsel planlamadaki eksiklikler, yeşil alanların yetersizliği sonucunu da doğurduğu belirtilebilir. Alt yapı konusundaki en büyük eksiklik ise doğal gaz hizmetinin mahallenin çok büyük bir bölümünde olmayışıdır. Kentsel ölçekte bakıldığında mahalledeki önemli yetersizliklerden bir tanesi sosyal fonksiyon alanlarının bulunmayışıdır. Ayrıca mahalledeki bir diğer eksiklik ise sağlık kuruluşunun bulunmamasıdır.

Mahalledeki konutların kat sayılarına ve donanımlarına bakıldığında, büyük kentlerdeki gibi bir gecede inşa edilmiş, çok niteliksiz konutlar şeklinde olmadığı, bazı temel donanımlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca mahalledeki konutların tamamı zaman içinde çıkartılan gecekondu yasaları ve imar aflarından yararlanarak, yasal nitelik kazanmıştır. Ancak mahalledeki konutlarda özellikle imar izniyle verilen kat sayısına büyük oranda uyulmamış olması mahallede imar konusunda karşılaşılan önemli sorunlardandır. Büyük kentlerdeki gecekondu tipi konutlardan bir diğer farklı yönü ise konutların gecekondu tanımına uymaması yani hazineye yada bir başkasına ait arsa üzerine değil, bizzat şahısların satın aldıkları arsalar üzerine inşa ettikleri konutlar olmasıdır. Mahallenin gecekondu mahallesi olarak tanımlanmasında, inşa edilen konutların mimari yapısının şehrin mevcut mimari yapısına göre olumsuz özelliklere sahip olmasından ve modern kent planlamasına aykırı gelişmiş olmasından kaynaklanır. Bunun yanında mahallede son dönemde konutların fiziki yapılarında ve kat sayılarında verilen imar izinlerine uyularak, yasal çerçevede içinde iyileştirme çalışmaları somut bir şekilde görülmektedir. Özellikle ana yollar üzerindeki eski, bahçeli 1-2 katlı konutlar yıkılarak yerine çok katlı konutlar almaktadır. Bu durum, mahallede, yasal olmayan yeni konutların yapılmadığının yani mahalledeki gelişimin yatay yönde değil, mevcut konutların yıkılarak çok katlı konutlara dönüşmesiyle dikey yönde bir gelişimin olduğunun bir göstergesidir.

Araştırmamızda ankete katılanların göç nitelikleri ile ilgili olarak mahalleye yerleşmelerindeki temel nedenin akrabalık ve hemşerilik faktörüne bağlı olarak ortaya çıktığı sonucuna ulaşılrken, bunun yanı sıra mahallede uygun fiyatta konutların varlığı ve iş yerine yakınlık gibi ekonomik temelli sebeplerin mahalleyi tercih etmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Göçü yaratan temel sebeplerden birisi olan şehir imkanlarından yararlanma isteği ise Yıldıztepe mahallesinde öncelikli göç ve yerleşme sebepleri arasında yer almamaktadır. Bunun yanında araştırmada anket uygulananların büyük bir kısmının mahallede ikamet etmekten memnun olmasının, mahalle sakinlerinin içinde buldukları sosyal ve ekonomik koşulları kanıksadıklarının bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki bir takım maddi ve manevi alışkanlıklarını devam ettirebilmeleri de mahalleden memnun olmalarında etkilidir denilebilir.

Araştırmamızda ankete katılanların göç nitelikleri ile ilgili elde edilen bir diğer sonuç, kişilerin mahalleye göç ettikleri coğrafi bölgeler konusundadır. Bu anlamda mahalleye göç edenlerin en fazla olduğu bölge İç Anadolu Bölgesi'dir. Bunu Ege Bölgesi izlemektedir. Özellikle Ege Bölgesi'nden göç edenlerin, İç Anadolu Bölgesi dışındaki bölgelerden göç edenlere oranla daha yüksek olmasında, Eskişehir'in komşu illeri olan Kütahya ve Afyon iline göre ekonomik ve sosyal anlamda bir çekim merkezi olmasının yanında, bu iki kente göre önemli kara ve demir yollarının kesiştiği bir noktada kurulmuş olması etkilidir.

Araştırmada anket uygulananların demografik nitelikleri ile ilgili sonuçlara bakıldığında mahalledeki hanelerin sahip oldukları çocuk sayısı durumu büyük kentlerdeki gecekondü ailelerinin sahip olduğu çocuk sayısı profiline uymamaktadır. Bu durum, mahalledekilerin eğitim düzeylerinin geldikleri kırsal bölgelere göre daha iyi olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirileceği gibi yıllardır devletin aile planlaması konusunda uyguladığı sağlık politikalarının başarıya ulaştığının bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Nitekim anket uygulananların "Aile planlaması hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevaplar ile bu durumu doğrulamışlardır. Demografik niteliklerle ilgili olarak ortaya çıkan bir diğer sonuç, mahallede orta ve genç yaşa sahip olan nüfusun yaşlı nüfustan daha fazla

olmasıdır. Bu durum, mahalle nüfusunun önemli bir bölümünün şehrin ekonomik hayatında aktif olarak yer aldığı bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Mahallenin demografik niteliklerinden eğitim düzeyi ile ilgili yapılan değerlendirmede, genel gecekondulu mahallelerinde karşılaşılan durumla benzer bir durumun ortaya çıktığı yani mahallede nüfusun yarısından fazlasının okuma yazma bilmeyenler ve ilkokul mezunlarının oluşturduğu görülmüştür. Ancak mahalledeki orta öğretim ve üstü eğitim düzeyine sahip olanların oranının yarıya yakın bir değer göstermesi, mahallede eğitim düzeyinin yükseldiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Araştırmada elde edilen demografik özelliklerle ilgili diğer bir durum, anket uygulananların bağlı oldukları sosyal güvenlik kurumu ile ilgilidir. Araştırma sonuçlarına göre anket uygulananların % 60'ının SSK'ya bağlı olması, mahalle nüfusunun işçi olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Ankete katılanların ekonomik nitelikleri ile ilgili yapılan bir diğer değerlendirme de, mahallede çalışanların aylık gelir gruplarıyla ilgilidir. Buna göre mahalle nüfusunun % 88'inin 1000 YTL'nin altında bir gelire sahip olduğu dolayısıyla düşük gelir grubuna dahil insanlardan oluştuğu tespit edilmiştir. Bu durum, ülke genelindeki pek çok gecekondulu mahallesi ekonomik göstergeleriyle benzerlik göstermektedir. Ekonomik durumun zayıflığı, mahalledeki sosyal ve fiziki yapıya yansıdığı gözlenmiştir. Mahallenin ekonomik göstergeleri ve kent kültürü ile entegrasyonu konusundaki bir diğer değerlendirmeye, mahalle nüfusunun alışverişlerinde tercih ettikleri merkezlerdir. Mahalle nüfusunun büyük bir bölümünün büyük alışveriş merkezlerini tercih etmesi, alışveriş konusunda mahalle nüfusunun büyük ölçüde kent kültürüne entegre olduğunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Araştırma bulgularından ekonomik anlamda elde edilen bir diğer sonuç ise mahalle sakinlerinin şehir merkezine olan ulaşımında tercih ettikleri ulaşım biçimidir. Nüfusun % 69'unun şehir merkezine toplu taşıma araçlarıyla ulaşması, mahalledeki ekonomik düzeyin düşüklüğünün bir göstergesi olarak belirtilebilir.

Sonuç olarak Yıldıztepe mahallesinde yaşanan problemlerin büyük bir bölümü, Türkiye'nin büyük kentlerindeki gecekondu mahalleleri ile benzerlik göstermekle birlikte, bazı özelliklerinin mahalleye özgü bir takım durumlardan dolayı farklılık taşıdığı söylenebilir. Yıldıztepe mahallesinde sosyal ve ekonomik anlamda somut değişmelerin olduğu da bir gerçektir. Bu değişmelerin büyük bir bölümü olumlu yönde olmakla birlikte, mahallede hala varlığını koruyan mevcut olumsuzlukların karşısında alınabilecek önlemleri şu şekilde sıralayabiliriz.

Yıldıztepe mahallesinin kentsel gelişim sürecinde mahallede hala var olan ve yanlış uygulamalardan dolayı gelecek dönemlerde de devam edebilecek kentsel sorunlara ülke, bölge ve mahalle bazında alınabilecek önlemler şu şekilde özetlenebilir.

1. Mahallede anket uygulananların konut mülkiyetlerine göre oransal dağılımına bakıldığında her ne kadar ankete katılanların % 61'inin ev sahibi olduğu görülmüşse de mahalledeki çoğu konut, mimari görünümü itibarıyla modern bir görünüme sahip değildir. Mahalledeki bu hoş olmayan görünümün giderilmesi için ilgili belediyenin halkla sağlıklı bir iletişime geçerek Büyükdere mahallesinde uygulanması hedeflenen "Kentsel Dönüşüm Planı"'nın sınırları genişletilerek, Yıldıztepe mahallesinin yanı sıra Gültepe ve Göztepe mahallesi gibi mahalleleri de içine alarak hayata geçirilmesi halinde Yıldıztepe ve komşu mahallelerinde daha sağlıklı konutlar inşa etmesi uygun olacaktır.
2. Kentsel Dönüşüm Planının Yıldıztepe mahallesine de uygulanması halinde mahallede yok denecek kadar az olan yeşil alan, sosyal fonksiyon alanları gibi eksiklik duyulan alanlarının oluşturulması sağlanacaktır. Ayrıca bu planın uygulanmasıyla mahallede yer yer görülen dar sokaklardan kaynaklanan ulaşım problemi de çözülmeye kavuşacak, böylece hem mahalle hem kent için daha modern ve sağlıklı bir yaşam ortamı sağlanmış olacaktır.

3. Yerel yönetimler açısından konu ele alındığında, belediyelerde gecekondulaşma ile ilgili işlevsel bölümlerin bağlı olduğu üst düzey birimlerin yalnızca gecekondulaşma ve konut sorunu ile ilgilenecek birimlerin kurulması gerekir. Bunun yanında, gecekondulaşmanın yerleşiminin planlama ve fiziksel iyileştirilmesi konusunda şehir planlamacıları ve diğer eğitimli personel belediyelerde görev almalıdır.
4. Mahallenin sosyo-ekonomik, demografik ve doğal kaynakları ile mevcut yerleşim yapısına daha uygun bir planın en kısa sürede yapılması ve birbirinden kopuk, geçici çözümler getiren uygulamalardan bir an önce vazgeçilmesi gerekir. Kent planlamalarının yapılmasıyla iş bitmemekte, belediyenin elindeki tüm olanakları kullanarak planlamanın bir süreç olduğunu göz önünde bulundurması, sürekli olarak günün koşullarına uygun halkın istek ve gereksinmelerine cevap ve yön verebilecek düzenlemeleri yapması, kentsel gelişim sürecinde karşılaşılan sorunları azaltabilecektir. Bu bağlamda yerel yönetimler, sağlıklı kentleşmenin neresindeyiz sorusuna cevap verebilmek için kentin dünya ölçeğinde başka kentlerle karşılaştırmasını yapmalı ve geçen süreçte kentleşme ile ilgili çalışmalarda kat edilen mesafenin büyüklüğü hakkında gerçekçi değerlendirmeler yapmalıdır.
5. Mahalle muhtarlarının yetkileri artırılarak bugün sorunların çözümünde karşılaşılan bürokratik hantallığın önüne geçilmelidir. Ayrıca mahalledeki sorunların çözümü için kamuoyu oluşturabilmek amacıyla mahallede sivil toplum örgütleri oluşturulmalıdır. Böylece kent planlamalarında aktif olarak halkın katılımı sağlanmalı ve kentlilik bilincinin yaygınlaştırılması gerçekleştirilmelidir.

KAYNAKÇA

AKGÜR, Z G

- 1997 Türkiye’de Kırsal Kesimden Kente Göç ve Bölgeler Arası Dengesizlik 1970-1993. TC Kültür Bakanlığı Yayınları, Yayınlar Dairesi Başkanlığı Kültür Eserleri Dizisi; 201. Ankara.

ARDOS, Mehmet

- 1985 Türkiye Ovalarının Jeomorfolojisi. Güryay Matbaacılık. İstanbul Üniv. Yayınları 3321. Cilt 2.

ATALAY, B

- 1979 Köy Gençliği Üzerinde Sosyolojik Bir Araştırma - Büyük Geçit Köyü Araştırması A.Ü. Yayınları No: 525. Erzurum.

BÜYÜKÖZTÜRK, Ş

- 2005 Sosyal Bilimler İçin Veri ve Analizi El Kitabı. Pegem Yayıncılık.

DEĞİRMENCİOĞLU, A

- 1997 1923’den Günümüze Ankara İmar Planlarının Açık ve Yeşil Alanlar Açısından İrdelenmesi. Peyzaj Mimarlığı Bölümü. Yüksek Lisans Tezi.

DOĞAN, M C

- 1990 Türkiye’de Gecekondu Meselesi ve Ümraniye-Mustafa Kemal Paşa Gecekondu Bölgesinde Bir Saha Araştırması. İstanbul Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Yapı-Sosyal Değişme. Doktora Tezi. İstanbul.

ERİNÇ, Sırrı

- 1996 Klimatoloji ve Metodları. Alfa Basım Yayım. Yayın No: 276

ERTİN, Gaye

- 1994 Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi. Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 773.

ESKİ Genel Müdürlüğü Altyapı Kanalizasyon Daire Başkanlığı. 2004.

GENCAY, M

- 1962 Gecekondu Problemi. İmar ve İskan Bakanlığı Yayınları, Ankara.

- IŞIK, Ş
2000 Bornova Mevlana Mahallesi'nin (İzmir) Gelişme Süreci ve Sosyoekonomik Yapısı, İzmir
- İSPİR, E. G ve Z. BİLDİRİCİ
1994 Şehirleşme, A.Ü. Açık Öğretim Fakültesi Yayın No: 794. Eskişehir.
- İSTİKLAL, A. ve Y. SAMİRA
1991 Gecekondu Araştırması, DPT Sosyal Planlama Başkanlığı Araştırma Dairesi. Ankara.
- KELEŞ, R
1978 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu, Gerçek Yayınevi. İstanbul.
- KELEŞ, R
1983 100 Soruda Türkiye'de Şehirleşme, Konut ve Gecekondu, Genişletilmiş 3. Baskı, Gerçek Yayınları. İstanbul.
- KELEŞ, R
1993 Kentleşme Politikası, İmge Kitapevi. 3. Basım. İstanbul
- KELEŞ, R
2002 Kentleşme Politikası, İmge Kitapevi. 7. Basım.
- KELKİT, A.
2002 "Çanakkale Kenti Aıık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyali Üzerinde Bir Araştırma" Ekoloji Çevre Dergisi. Cilt 10, Sayı: 43 17-21
- KOÇMAN, Asaf
1993 Türkiye İklimi, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları. No: 72. İzmir.
- KOMİSYON
2005 Eskişehir Yerleşim Yerinin Jeolojik ve Jeoteknik Etüt Raporu.
- ORUÇ, N ve S. AKSOYLU
1985 Kentleşme Sanayileşme Etkileşimi, Bir Sanayi Kentinin Planlama ve Uygulama Sorunları ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ KOLOKYUMU. Türkiye 9. Dünya Şehircilik Günü 6, 7, 8 Kasım 1985 Eskişehir. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumları-8

SİVAS, T

2002 Kentimiz Eskişehir Our City. Eskişehir Ticaret Odası Yayınları No: 16. Eskişehir.

ŞENYAPILI, T

1978 Bütünleşmiş Kentli Nüfus Sorunu. ODTÜ Yayınları No:27 Ankara.

ŞENYAPILI, T

1981 Gecekondu, “Çevre” İşçilerinin Mekanı. ODTÜ Yayınları. Ankara.

TEKELİ, İ

1971 Gecekonduların Planlama Yolları ve Sorunları. Harita ve Kadastro Mühendisliği Dergisi. No: 19. Ankara.

TEKELİ, İ

1996 Türkiye’de Yaşamda ve Yazında Konut Sorununun Gelişimi. TC. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı. Konu Araştırmaları Dizisi 2

TÜRKEŞ, Murat

1990 Türkiye’de Kurak Bölgeler ve Önemli Kurak Yıllar. İ.Ü Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü Klimatoloji ve Meteoroloji Bilim Dalı. Doktora Tezi. İstanbul.

YASA, İ

1996 Ankara’da Gecekondu Aileleri. S.S.Y.B. Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü Yayınları. Sayı 46. Ankara.

DİE. Milletvekilleri Genel ve Cumhuriyet Senatosu Üyeleri Üçtebir Yenileme Seçimi. 5 Haziran 1977. Yayın No: 817. Ankara 1977.

DİE. 6.11.1983 Milletvekili Seçim Sonuçları. Yayın No: 1071. Ankara 1984.

Eskişehir Devlet Meteoroloji Müdürlüğü Verileri 2004.

Eskişehir Devlet Meteoroloji Müdürlüğü 1990-1999 verileri.

Eskişehir İl Yıllığı. 1967.

Resmi Gazete: Sayı 18916; Sayı 18749; Sayı 23804

Türk Ansiklopedisi. Gecekondu Maddesi C 17 Ankara 1969

3194 Sayılı İmar Planı Yasası

10. Niçin bu mahallede oturmayı tercih ettiniz?

- () İşime yakın olduğu için
 () Akrabalarım olduğu için
 () Uygun fiyatta konut bulduğum için
 () Şehrin imkanlarından faydalanmak için
 () Tayin sebebi ile
 () Diğer

11. Bu mahallede oturmasaydınız şehrin hangi mahallesinde oturmayı isterdiniz?

.....

12. Niçin bu şehri tercih ettiniz?

- () İş bulmak için
 () Çocukların eğitimi için
 () Şehrin imkanlarından faydalanmak için
 () Tayin sebebi ile
 () Diğer

13. Şehre kimlerle birlikte geldiniz?

- () Tek başıma
 () Ailemle birlikte
 () Akrabalarım ile birlikte
 () Diğer

14. Eşinizle yakınlığınız nedir?

- () Akrabam
 () Kendi köylüm
 () Hemşerim
 () Başka şehirli
 () Bekar - Dul

15. Halen kimlerle bir arada oturuyorsunuz

- () Eşim ve çocuklarımla
 () Eşim, çocuklarım, annem, babam ve kardeşimle
 () Eşim, çocuklarım, annem, babam, kardeşlerim ve akrabalarım ile
 () Tek başına, bekar kardeşleriyle
 () Yalnız çocuklarıyla, eşi ölmüş ve ayrılmış olanlar

16. Ailede kimler çalışıyor?

- () Yalnız ben
 () Eşim ve ben
 () Yalnız eşim
 () Çocuklarım, eşim ve ben
 () Diğer

17. Hangi tür işte çalışıyorsunuz?

- Günlük işler
 Vasıfsız işçi
 Vasıflı işçi
 Memur
 Sigortalı işçi
 Küçük esnaf
 Orta esnaf
 Ev hanımı
 İşsiz
 Diğer

18. Buraya geldiğinizden bu yana kaç iş değiştirdiğiniz

- Hiç iş değiştirmedim
 Bir iş değiştirdim
 İki iş değiştirdim
 Üç iş değiştirdim
 Dört veya daha fazla iş değiştirdim
 Çalışmayanlarla yaşlılar

19. Hangi sosyal güvenlik kurumuna bağlısınız?

- S.S.Kurumu
 Emekli sandığı
 Bağ-kur
 Hiçbiri

20. Aylık gelir grubunuz nedir?

- Asgari Ücret
 Asgari Ücret - 1000 YTL
 1000 - 2000 YTL
 2000 YTL +

21. Kaç çocuğunuz var?

- 0 1 2
 3 4 5
 6 + daha fazla Bekar

22. Çocuklarınız hangi okula gidiyor?

- İlköğretim (.....)
 Lise (.....)
 Yüksekokul (.....)

23. Günlük gazete okuyor musunuz?

- Evet Hayır

24. Aile planlaması hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Aile planlaması gereklidir

- Aile planlaması gereksizdir
- Yeterli bilgim yok
- Kararsız

25. Köydeki hangi tür geleneklerinizi devam ettiriyorsunuz?

- Doğum - Ölüm
- Sünnet - Düğün
- Misafirlik - Yardımlaşma
- Hiçbiri
- Hastalık
- Hepsi

26. Şehre inerken aşağıdaki taşıtlardan hangisini yada hangilerini tercih ediyorsunuz?

- Halk otobüsü
- Dolmuş minibüs
- Ticari taksi
- Özel otomobil
- Kamyon - kamyonet
- Hiçbiri

27. Aşağıda yer alan belediyeye ait hizmetlerin en çok hangisinden memnunsunuz?

- Kanalizasyon
- Su
- Elektrik
- Yol
- Çevre ve Temizlik
- Hiçbiri
- Hepsi

28. Mahallenizde aşağıdaki kurumlardan hangisi sizce yetersizdir?

- Okul
- Sağlık ocağı
- Cami
- Kütüphane - Kültür merkezi
- Alışveriş merkezleri

29. Size göre mahallenizin en önemli sorunu nedir?

- Alt yapı yetersizliği
- Çevre temizlik konusunda yetersizlik
- Ulaşım problemi
- Alışveriş merkezlerinin azlığı
- Sağlık kurumlarının yetersizliği
- Eğitim kurumlarının yetersizliği
- Kültür ve eğlence merkezlerinin yetersizliği

30. Alışveriş yaparken nereleri tercih ediyorsunuz?

- Mahalle bakkalını
- Mahalleye en yakın en büyük alışveriş merkezini
- Kentin içindeki büyük alışveriş merkezini
- Diğer